

GRAFIKAI SZEMLE

HAVI FOLYÓIRAT A GRAFIKAI IPARÁGAK SZÁMÁRA

Könyvnyomdák Budapesten.

- I. kerület.
- Ádám Herman**
Krisztina-körút
- M. kir. Államnyomda**
Nándor-tér 1.
- M. kir. tud. Egyetemi ny.**
Iskola-tér 3.
- II. kerület (Viziváros).
- Bagó M. és Fia**
Ponty-utca 4.
- Goldberger Ignác**
Fő-utca 23.
- Heisler Jaroslav**
Várkert-rakpart 1.
- Müller K. (Münster K.)**
Albrecht-út 3—5.
- III. kerület (Ó-Buda).
- Bartalits Imre**
Remete-hegy.
- Bichler Ignác**
Kiskorona-utca 15.
- Wimmer Márton**
Serfőző-utca 10.
- IV. kerület (Belváros).
- Barcza József**
Váci-utca 66.
- Buschmann Ferencz**
Koronaherceg-utca 8.
- Franklin-Társulat magy.**
irod. int. és könyvny.
Egyetem-utca 4. és
Vármege-utca 11—13.
- Goszier Gyula**
Aranykéz-utca 1.
- Hunyadi Mátyás ny.**
Zöldfa-utca 43.
- Langer Ede és Fia**
Zsibárus-utca 1.
- M. kir. posta- és táv. ny.**
Főposta-épület.
- Mercur kő- és könyvny.**
Királyi Pál-utca 9.
- Nagy Sándor**
Papnövelde-utca 8.
- Id. Poldini Ede és Társa**
Irányi-utca 1.
- Quittner József**
Károly-körút, központi
városház.
- Róth József**
Ujvilág-utca 6.
- Singer Lipót**
Károly-körút 24.
- Süsz Dávid**
Fővám-tér 5.
- Székesfővárosi házi ny.**
Központi városház.
- Várnai Fülöp**
Régi posta-utca 3.
- Victoria-nyomda**
Váci-utca 37.
- Wodianer F. és Fiai**
Sarkantyús-utca 3.
- V. kerület (Lipótváros).
- Bendiner A.**
Arany János-utca 18.
- Bichler J.**
Kiskorona-u. 15.
- Budapesti h. é. v. nyomd.**
Lipót-körút 22.
- Czettel és Deutsch**
Bálvány-utca 12.
- Farkas Testvérek**
Nádor-utca 19.
- Hamburger és Birkholz**
Csáky-utca 13.
- Hermes könyvny. r.-t.**
Báró Atzél-utca 2.
- Hungária-könyvnyomda**
Váci-körút 34.
- Juhász és Haas**
Tükkör-utca 5.
- Kállai Ármin**
Bálvány-utca 18.
- Kálmán M. és Társa**
Vadász-utca 32.
- Kanitz C. és Fiai**
Vadász-utca 26.
- Károlyi György**
Akadémia-u. 20.
- ifj. Kellner Ernő**
Csáky-utca 9.
- Kertész József**
Mária Valéria-utca 11.
- Kollmann Fülöp**
Arany János-utca 34.
- Krausz Lajos**
Váci-körút 20.
- Krausz és Bendtner**
Zoltán-utca 11.
- Légrády Testvérek**
Váci-körút 78.
- Lengyel Lipót**
Vadász-utca 35/a.
- Lőw Ede**
Váci-körút 80.
- Magyar Hírlap nyomd.**
Honvéd-utca 10.
- Magyar Sajtó könyvny.**
Nádor-utca 74.
- Márkus Samu**
Báthory-utca 20.
- M. k. postatakarékny.**
Hold-utca 4.
- Pallas-irod. és nyomd. r.-t.**
Kálmán-utca 2.
- Pesti Könyvnyomda-
Részvénytársaság**
Hold-utca 7.
- Pesti Lloyd-társulat ny.**
Dorottya-utca 14.
- Pollák Elkán**
Nagykorona-utca 21.
- Pollák M. Miksa és Tsa**
Akadémia-utca 15.
- Schlesinger Vilmos**
Szabadság-tér.
- Thália-nyomda**
Csáky-utca 3/h.
- Vincze és Bartók**
Bálvány-utca 15.
- VI. ker. (Terézváros).
- Adler Mór**
Laudon-utca 6.
- Beer E. és Társa**
Aradi-utca 8.
- Berkovits János**
Teréz-körút 40—42.
- Breuer Gyula és Mihály**
Lovag-utca 2.
- Bróza Ottó**
Váci-körút 17.
- Ehrnstein Mór**
Laudon-utca 4.
- Engel S. Zsigmond**
Vörösmarty-utca 36.
- Európa, irod. és ny. r.-t.**
Ó-utca 12.
- Express-nyomda**
Váci-körút 39.
- Fővárosi nyomda stb. r.-t.**
Podmaniczky-utca 39.
- Friedl és Krakauer**
Lázár-utca 15.
- Friedmann Á.**
Oyár-utca 54.
- Fuchs Samu**
Teréz-körút 43.
- Gergely Miksa**
Lázár-utca 2.
- Glückselig M.**
Hunyady-tér 7.
- Goldschmidt Testv**
Révay-utca 1.
- Herrman Ignác**
Szerecsen-utca 2.
- Hornyánszky Viktor**
cs. és kir. udv. könyvny.
Aradi-utca 14.
- Kápolnai Adolf**
Teréz-körút 5.
- Kassino Jakab**
Király-utca 26.
- Kaufmann**
Vörösmarty-utca 5.
- Korvin Testvérek**
Révay-utca 14.
- Kunoss Vilmos és Fia**
Teréz-körút 38.
- Löbl Dávid és Fia**
Nagymező-utca 26.
- M. á. v. menetjegyny.**
Csengery-utca 33.
- Markovits és Garai**
Lázár-utca 13.
- Minerva ny. (tul. Gansl Zs.)**
Szerecsen-utca 7/9.
- Muskát Miksa**
Szondi-utca 4.
- Orsz. közp. közs. ny. r.-t.**
Váci-körút 61.
- Pollacek Mór**
Podmaniczky-utca.
- Poporul Román nyomd.**
Vörösmarty-utca 60/a.
- Posner K. Lajos és Fia**
Csengery-utca 31.
- Radó Izor**
Szerecsen-utca 13.
- Radó Vilmos**
Ó-utca 2.
- Rigler József Ede r.-t.**
Rózsa-utca 55.
- Rózsa Iz.**
Podmaniczky-utca.
- Spenn és Singer**
Szondi-utca 11.
- Schmelcz Izidor**
Izabella-utca 70.
- Schmidl Sándor**
Szerecsen-utca 6.
- Székelly Viktor**
Ó-utca 15.
- Wellez Béla**
Uj-utca 37.
- VII. (Erzsébetváros).
- Árpád kő- és könyvny.**
Valero-utca 9.
- Athenaeum ir. ny. r.-t.**
Kerepesi-út 54.
- Bárd Jakab**
Miksa-utca 17.
- Blró Albert**
Klauzál-utca 35.
- Elek Lipót**
Kertész-utca 20.
- Erzsébetvárosi könyvny.**
Dohány-utca 29.
- Fichner Á. és fia**
Csömöri-út 13.
- Galitzenstein H.**
Kertész-utca 25.
- Garai Mór**
Károly-körút 3.
- Gelléri és Székely**
Kerepesi-út 34.
- Gonda és Társa**
Akácfa-utca 50.
- Gross és Grünhut**
Jósika-utca.
- Hedvig S.**
Dohány-utca 12.
- Kellner Gerson**
Csányi-utca 13.
- Kohn és Grünhut**
Hárasfa-utca 1.
- Krammer és Erhardt**
Csömöri-út 28.
- Löbl Mór**
Király-utca 27.
- Löblovitz Zsigmond**
Csömöri-út 78.
- Nagel István**
Vörösmarty-utca 14.
- Narodna Recs**
Dohány-utca 104.
- Neuwald Illés**
Dohány-utca 44.
- Pannonia-nyomda**
Rombach-utca 8.
- Reich Ármin**
Dohány-utca 84.
- Roth Mór és Társa**
Kertész-utca 23.
- Rubin Izidor**
Király-utca 47.
- Spatz Henrik**
Dob-utca 55.
- Spitzer Márk**
Klauzál-utca 31.
- Stern Péter**
Kazinczy-utca 35.
- Wiesinger József**
Wesselényi-utca 30.
- Zeisler M.**
István-tér 17.
- VIII. ker. (Józsefváros).
- Anglo-nyomda**
Baross-utca 47.
- Budapesti Hírlap nyomd**
Rökk Szilárd-utca 4.
- Corvina-nyomda**
Baross-utca 31.
- Csicsáky János**
Teleky-tér 4.
- Özv. Fried Ignáczné**
József-körút 24.
- Fritz Ármin**
József-körút 9.
- Hell I. Ede**
Luther-utca 4.
- Klein Vilmos**
Kerepesi-út 73.
- Kohn Simon**
József-körút 10.
- Kossuth Lajos-nyomda**
Tisza Kálmán-tér 6.
- Lipinszky és társa**
Nap-utca 1.
- Oththon-nyomda**
Mária-utca 42.
- Pázmáneum-nyomda**
Mária-utca 11.
- Réval és Salamon**
Üllői-út 18.
- Rózsa Kálmán és Neje**
Szentkirályi-utca 30.
- Stephanum ny.**
Szentkirályi-utca 29a.
- Szent László-nyomda**
Rökk Szilárd-utca 28.
- Nemzetközi könyvny.**
Futó-utca 44.
- Weissenberg Ármin**
József-körút 16.
- IX. ker. (Ferencváros).
- Budapesti Napló**
Üllői-út 25.
- Engelmann Mór**
Vámház-körút 15.
- Harsány Emil**
Lónyay-utca 7.
- Műszaki ir. és ny. r. t.**
Soroksári-utca 5.
- Pátria-nyomda r.-t.**
Üllői-út 25.
- X. kerület (Kőbánya).
- Első kőbányai könyvny.**
Jászberényi-út 1.
- Merendiák Károly**
Liget-tér 4.

Csakis Gutenberg-gyűjtőt vegyünk! !! Öt százalék a ——— !!
szanatorium javára. !!

Könyvnyomdák a vidéken.

- Abauj-Szántó**
Baksy Barna.
- Abauj-Szepsi**
Tóth István.
- Aburdánia**
Róth Ferencz.
- Ada**
Berger L.
- Alsó-Kubin**
Fried Dávid.
- Alsó-Lendva**
Balkányi Ernő.
- Apatin**
Gasz Mátyas.
Szavadill József.
- Arad**
Aradi nyomda-részvénytársaság.
Bloch H.
Első aradi amerikai gyors-sajtó-nyomda (tul.: Kerpich Zsigmond).
Öör. kel. egyházmegyei ny. Oyulai István.
Koppich Zsigmond.
Muskát Miksa.
Tribuna Poporului r.-t. nyomdája.
Réthy Lipót és Fia.
Weisz Félix.
- Aranyos-Maróth**
»Dóczy«-nyomda (tulajd.: Némedi László).
Mercur-nyomda.
- Aszód**
Orósz Sámuel.
Magyar kir. javító-intézet nyomdája.
- Bács-Almás**
Vogel M.
- Bács-Kula**
Berkovits Márk.
- Bács-Szent-Tamás**
Klingwart Róza.
- Bács-Topolya**
Wilhelm Miksa.
- Baja**
Kazal J.
Kollár Antal és Fia.
Nánay Lajos.
Rajkovicz Károly.
- Balassa-Gyarmat**
Balassagyarmati könyvnyomda r. t. (v. b.)
Darvai Armin.
Halyák István.
Wertheimer Zsigmond.
- Balázsfalva**
Öör. kath. püspöki nyomda.
- Bánffy-Hunyad**
Ábrahám Mór.
- Barcs**
Skribanek Oéza.
- Baróth**
Rozsondai János.
- Bártfa**
Blayer M.
Felsővárosi nyomda.
- Battonya**
Ruber István.
- Bazin**
Klein Alfréd.
- Békés**
Báró Drechsler Oéza.
- Békés-Csaba**
Corvina-ny. (Szihelazky J.)
Povázsy testvérek.
Tevan Adolt.
- Belényes**
Süssmann Lázár.
- Beregszász**
Engel Jenő.
Haladás-könyvnyomda (tul.: Juhász Piroksa).
- Berettyó-Ujfalu**
Adler Béla.
- Besztercze**
Baciu A.
Botschar Tivadár.
Csallner Károly.
Sternell H.
- Besztercebánya**
Hungaria-ny. (tul. Sonnenfeld Mór).
Machold F.
- Bicske**
Lederer Hermann.
- Bonyhád**
Rauhitschek Izor.
Weisz Jakab.
- Borosjenő**
Ungár J.
- Brád**
Róth Ferencz.
- Brezsnóbánya**
Kreiser J.
- Brassó**
Brassói Lapok nyomdája (tul.: Trattner H. és tsai).
Ciurcu és társa.
Ödtt János Fia.
Ost A.
Hefz és Társa.
Muresianu Aurél.
- Budafok (Promontor)**
Leopold és Klein.
- Buzián**
Ullmann F.
- Csacza**
Braun Rezső
- Csákova**
Grádl Péter.
- Csáktornya**
Fischel Fülöp.
- Cservenka**
Welker Ádám.
- Csikszereda**
Gyönös és társa.
Szvoboda József.
- Csongrád**
Bozó és Justin.
Tiszavidék nyomdája (tulajd.: Silher Jánosné).
Weisz Márk.
- Csorna**
Kokas és Neumann.
- Csurgó**
Vágó Oyula.
- Czegléd**
Nagy Elek
Sebők Béla.
- Dárda.**
Frank Béla.
- Debreczen**
Adler Józsefné.
Caokonai nyomda-rt.
Horovitz Zsigmond.
Komáromi József.
Krausz Izidor.
László Albert.
Lórácz József.
Pongrácz Oéza.
Városi nyomda.
- Deés**
Bernát Nándor.
Demeter és Kiss.
Goldstein Jakab.
- Delta**
Tringl és Kirsch.
- Déva**
Hirsch Adolf.
Kroll Oyula.
- Devecser**
Rosenberg Zsigmond.
Vörösmarty-nyomda.
- Dicső-Szent-Márton**
Dosztál K.
Hirsch Mór.
- Ditrő**
Ditrő és Szárhegy közseg-gek nyomdája.
- Dombóvár**
Dombóvári könyvnyomda (tulajd.: Bruck Sandor).
- Dunaföldvár**
Somló Manó.
- Duna-Szerdahely**
Adler Netti.
Goldstein Józsuva.
- Eger**
Barosa-ny. (tul.: Paunz S.)
Egri könyvny. részv.-társ.
Érseki lyceumi nyomda.
Löw Sámuel.
- Enying**
Polltzer Jenő.
- Eperjes**
Kösch Árpád.
Pannonia-ny. (tul.: Kahn M.)
- Érsekújvár**
Kohn Mór.
Pálinská I. Oéza.
Winter Zsigmond.
- Erzsébetfalva**
Matkovich A.
- Erzsébetváros**
Kotzauer D.
- Esztergom**
Özv. Buzárovits Ousztávné.
»Hunnia«-könyvnyomda (tul.: Oerenday József).
Lalszky János.
Szabadság-könyvnyomda.
- Ér-Mihályfalva**
Beck Adolf.
- Facsét**
Molnár Árpád.
- Fehérgyarmat**
Mátyás Adolf.
- Fehértemplom**
Kuhn Péter.
Wunder Gyula.
- Felső-Eör**
Schodisch Lajos.
- Felső-Vissó**
Schiffmann H.
- Fertő-Nezsider**
Horváth J.
- Fiume**
Battara P.
Chouzzelin.
Jeruscheg G.
Mohovich Emidio
Novi List.
Unio könyvnyomdai müintézet.
- Fogarás**
Thierfeld Lipót.
- Galánta**
Első galánthai könyvny. (tul.: Neufeld Samu).
- Galgóc**
Brody Simon.
Steiner Adolf.
Szold Jakab.
- Gálszécs**
Berkovits R.
- Gödöllő**
Kanders Ferencz.
- Gyergyó-Ditrő**
Létz János.
- Gyergyó-Szent-Miklós**
Sándory Mihály.
- Gyoma**
Kner Izidor.
- Gyöngyös**
Breuer Mihály.
Herzog Á. E.
Hevesmegy. Lapok ny.
Sima Dávid.
- Gyöng**
Engel József
- Győr**
Győregyházm. könyvny.
Heckenast és Gróf.
Láng J. Jenő.
Nitsmann József.
Pannonia-könyvnyomda.
Raab és társa.
- Győr-Sziget**
Gross G.
- Gyula**
Corvina-nyomda.
Dobay János.
- Gyulafehérvár**
Püspöki lyc. nyomda (hérlő: Papp György).
Schäfer Ferencz
- Hajdú-Böszörmény**
Szabó Ferenczné.
- Hajdú-Dorog**
Orinifeld Mózes
- Hajdú-Nánás**
Bartha Imre.
- Hajdú-Szoboszló**
Plón Oyula.
- Halas**
Práger Ferencz.
- Halmi**
Friedmann Henrik.
- Hatvan**
Hoffmann M. L.
- Hátzeg**
Klafter Ignác.
- Hódmező-Vásárhely**
Hódmezővásárhelyi nyomda és kiadó r.-t.
Hungária.
Lévai Fülöp.
Vásárhelyi Híradó ny.
Vásárhely és Vidéke ny.
Wesselényi Oéza.
- Holics**
Malovany József.
- Homonna**
Waller H. és Társa.
- Huszt**
Mermelstein Fülöp.
- Igló**
Schmidt József.
Tára-könyvnyomda (tul.: Stein Ignác).
- Ipolyás**
Neumann Jakab
Polgár Ignác.
- Jászapáti**
Galamb Zollán.
- Jászberény**
Hay és Grün.
Kubicza János.
- Kalocsa**
Jurcsó Antal.
Werner Ferencz.
- Kaposvár**
Gerő Zsigmond.
Hagelmann Károly.
Özv. Jancsovics Oyulané.
Kéthelyi L. és Társa.
- Kapuvár**
Buxbaum József.
- Karánsebes**
Karánsebesi gör. kel. rom. egyházmegye nyomdája.
Fleissig Lipot.
- Karczag**
Szódi S.
- Kassa**
Breitner Mór.
Outenberg-ny. (Lukács O.)
Koczányi Béla.
László Béla.
Schwarz Alfréd.
Vitéz Adolf.
Werfer Károly.
- Kecskemét**
Első Kecskeméti Hirlapkiadó és Nyomda-Részvénytársaság.
Steiner Mihály.
Sziládi László.
Szappanos István.
Tóth László (tulajd.: Fekete Mihály).
- Késmárk**
D. Altmann Dávid.
Sauter Pál.
- Keszthely**
Farkas János.
Nádai Ignác.
Szmajnszky József.
- Kézdi-Vásárhely**
Ifj. Jancsó Mózes.
Turóczy István
- Király-Helmecz**
Klein József.
- Kisbér**
Hafl Kálmán.
- Kis-Czell**
Dinkgreve Nándor.
- Kis-Jenő**
Oailovics Jenő.
- Kis-Körös**
Kalisch Ignác.
- Kis-Kún-Félegyháza**
Pol tzer V.
Vesszősi József.
- Kis-Marton**
Dick Ede.
- Kis-Pest**
Fischhof Henrik.
- Kis-Szeben**
Stehr O. és J.
- Kisújszállás**
Szekeres József.
- Kis-Várda**
Berger Ignác.
Ifj. Klein Oyula.
- Kolozsvár**
Boskovics József.
Ellenzék nyomdája.
(tul.: Magyar Mihály.)
Gámán János örökösé.
Gombos Ferencz.
Grosz és Schildkraut.
Lepage Lajos.
Magyar Polgár nyomdája.
(tul.: Ajtay K. Albert).
Stief Jenő és Társa.
Ujhelyi M. és T.
Weinstein Béni.
- Komárom**
Frelinger Mór.
Schönwald Tivadár.
Spitzer Sándor.
Szénássy János.
- Körmend**
Bertalanffy József.
Körmendi könyvnyomda-részvénytársaság.
- Korpona**
Joerges A. özv. és Fia.
- Kőszeg**
Feigl Frigyes.
Feigl Oyula.
- Kún-Szent-Márton**
Bozóky G.
Csanády József.
- Léva**
Dukesz Lipót.
Nyitrai és Társa.
Schultz Ignác.
- Lippa**
Máhr Emil.
Zeitler Lajos
- Lajta-Szent-Miklós**
Stiborszky Fülöp.
- Liptó-Szent-Miklós**
Klimes és Pirkó.
Steier Izidor.
- Lőcse**
Reisz Tivadár József.
Szepesvárm. közigazg. nyomda (Braun F.).
- Losoncz**
Kármán Zsigmond.
Losonczy Sándor.
Roth Simon.
- Lugos**
Szidon József.
Traunfeller Károly.
Virányi János.
Weisz és Sziklai.
- Magyar-Ovár**
Czéli Lajos.
- Makó**
Gaál László.
Kovács Antal.
Neumann József.
- Malaczká**
Wiesner Alfréd
- Máramaros-Sziget**
Berger Miksa.
Kautmann Ábrahám
Sichermann Mór.
Vider és Rosenthal.
Wizner és Dávid.
- Marczall**
Mizsúr Ádám.
- Marglitta**
»Hungária«-könyvnyomda (tul.: Pollak Lajos).
- Maros-Ludas**
Glück József.
- Marosujvár**
Wugrinetz Márton.
- Maros-Vásárhely**
Adi Árpád.
Ev. ref. collegium-nyomda (tul. Benkő László).
Grün Vilmos.
- Mátészalka**
Weisz Zsigmond.
- Medgyes**
Reissenberger O. A
- Mezőkövesd**
Balázs Ferencz.
- Mezőtúr**
Braun J.
Oyikó K.
- Miava**
Haas Mór.
- Mindszent**
Weisz Ignác.
- Miskolcz**
Boros Benő.
Forster, Klein és Ludvig.
Löwy József fia.
Stamberger Bernát.
Szélnyi és Társa.
- Móds**
Hoffmann Béla
- Modor**
Rohácsék Simon.
- Mohács**
Blandi János.
Rosenthal Márk és Fia.
- Moór**
Reazler J.
- Moson**
Orinifeld Ignác.
- Munkács**
Grósz Testvérek.
Orinifeld Mor.
Kohn és Fried.
Pannonia.
- Mura-Szombat**
Ujhazi Miksa.
- Nagy-Atád**
Grünberger Antal.
- Nagy-Bánya**
Morvay és Undy.
Nánásy István.
Weinberger Alajos.
- Nagy-Bittae**
Spiegel Samu.

GRAFIKAI SZEMLE

HAVI FOLYÓIRAT A GRAFIKAI IPARÁGAK SZÁMÁRA

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓ-
HIVATAL:

Budapest, V., Hold-utca 7.

A KÖNYVNYOMDÁSOK SZAKKÖRÉNEK
HIVATALOS KÖZLÖNYE

ELŐFIZETÉSI ÁR

Egész évre 4 kor., fél évre 2 kor.
Egyes szám ára 40 fillér.

HIVATALOS RÉSZ.

A Szakkör 1903. december havi programja.

14-én (hétfőn) este fél 8 órakor *választmányi ülés* a körhelyiségben.

20-án (vasárnap) d. e. 10 órakor *rendes havi felolvasó-ülés* a körhelyiségben.

31-én (csütörtökön) *Szilveszter-estély* ugyanott, *hangversenyyel* és reggelig tartó *táncz-vigalommal*.

A 6., 13. és 27-ére eső vasárnapokon délelőtt a körhelyiségek a tagok szabad rendelkezésére állanak.

Szaktanfolyami előadások (az Orsz. Iparművészeti Múzeum könyvtárának helyiségeiben) minden csütörtökön este 1/28-tól 9-ig és minden vasárnapon délelőtt 1/29-től 12-ig.

SZEDŐGÉPEK.

A Budapesti Napló 4, a Légrády Testvérek cég 10 Linotype-et rendelt s állítólag Wodianerek is kijelentették, hogy legközelebb áttérnek a szedőgépes rendszerre. A mikor a külföldön már kezdenek föleszmélni abból a reklámok okozta csalóka bódultságból, a mely a legjobb szakemberek látóképességét is megzavarta a szedőgépek rossz oldalainak fölfedezése tekintetében: nálunk gyorsabb tempóban kezd terjedni a szedőgép.

Annyi bizonyos, hogy a külföldön, különösen Németországban, nagyon sok már a szedőgép, de éppen ezért az ottani könyvnyomtatóknak több alkalmuk is van a szedőgépes üzem gyöngye oldalait megfigyelni. E megfigyelésnek lett aztán a természetes következménye, hogy a német principálisok túlnyomó része úgy okoskodik, hogy „más kárán tanul az okos” és óvakodik attól, hogy szedőgépet rendeljen.

Mert bizony — mi tagadás benne — a szedőgépes üzemnek csak akkor van némi előnye a kézi szedéssel szemben, ha a principális éppen semmit sem törődik a munka minőségével és ha legalább 8—10 gépen napjában legalább 16 órán át fönnakadás nélkül dolgoztathat.

Könyvet, vagy valamire való hetilapot nem igen nyomtathatunk a szedőgépek produktumáról, mert ha csak megközelítően is tisztességesen akarjuk azt kiállítani, tömérdek szépítő s javító munkánk akad rajta, úgy hogy a kifogástalan kézi szedés sokszor megközelítően sem kerülne annyiba. Egyes-egyedül a napilapok azok tehát, a melyeknél a gép-munka számba jöhet, de azok is csak azért, mert közönségünk izlése már annyira korrumpált, hogy a legrongyabb kiállítású papiroslapot is elfogadja ujság gyanánt s nem érdeklí őt a tartalom kívül semmi más.

Háromféle soröntő szedőgép fészkelte be magát eddig nálunk, a Linotype, a Typograph meg a Monoline. Mint köztudomású: mind a három matrixakat soroz egymás mellé s aztán sort önt róluk. A Linotype munkaképességét óránként való 5500 betűre, a Typographét 4000 s a Monolineét 4200 betűre tehetjük nagy általánosságban. Közepes kompressz-szedő munkáját átlagos 1800 betűre becsülve óránként, láthatjuk, hogy a Linotype munkaképessége mintegy háromszorta akkora, a Typographé meg a Monolineé pedig valamivel több, mint kétszer annyi, mint a kézi szedőé. A gyárosok ugyan 7000—8000 betűről beszélnek, de örülhet a principális, ha szedői *átlagosan* ennyit tudnak lekalimpálni a szedőmasinán. Az előny azonban még így is látszólag óriási volna.

Ez a látszólagos nagy jövedelmezőség azonban egyszerre igen kicsivé zsugorodik össze, ha meggondoljuk, hogy micsoda tömérdek kiadással jár s minő kellemetlen eshetőségeknek lehet kitéve a szedőgépes üzem. Már maga az egyes gépek ára is jókora: a Linotypeé mintegy 16.000 korona, a Typographé 7500 és a Monolineé 8000 korona teljes felszereléssel. A gépeket rendszerint ötesztendő törlesztés föltételével adják el, 5%-os kamatot számítva a főnmaradó követelés után. Az amortizáció s a kamat tehát maga is jókora összegecske évenként, pedig mire mindez lefizetődik: a szedőgép is rendszerint ócska vassá nyomorodott.

Az a principális, a ki csak egy-két szedőgépet rendel s hetilapokat meg könyveket akar rajtuk szedetni, csalódik a legkeservebben. A mikor a szedőgépeket fölláttítják, elkerülhetetlen a helyiségnek bizonyos fokú átalakítása. Gázvezetékre van

szükség, a hajtóerő átviteléről, kitűnő szellőztetésről kell gondoskodni. Van ilyenkor a nyomdában köművesmunka, lakatos- és asztalosmunka bőven, a mi pedig sok-sok pénzbe kerül.

De a principális csak reménykedik: majd kárpótolja őt ezért az a sok 6000—7000 sor óránként. Legelőször is intelligens gépszedőről gondoskodik, a ki jól szed és meglehetősen ismeri a gép szerkezetét. Az ilyen ember rendszerint meg is fizeteti magát. Ha a principális sokalja ezt s olcsó pénzért selejtesebb szakértőt választ: az ő baja, mert a korrektúránál s a reparatúráknál sokszorosan megadja az árát.

A gép vigan működik s a principális boldogan nézi: a hajtóerő, a gáz, az ólomvesztés és pótlása, az ólom átöntéséhez való tüzelő-anyag stb. stb. ugyan mind pénzbe kerül: de hiszen az operátor percenként két-három sort is lebillentyűz a gépen.

Mikor a kész szedést megnézi: kezdődnek az első kellemetlenségei. Hiszen az csupa „spisz”. No de ezen lehet segíteni: segéd munkást kell beállítani, a ki árral s vésővel böködí ki a betűk közül a vékony ólomlemezecskéket s aztán kemény kefével keféli óraszámra, hogy az a fene sok „spisz” kitakarodjék onnan.

A betűk sem igen állnak vonalban; az egyik ágaskodik, a másik szerényen lejjebb húzódik. De ezen bajos segíteni, azért hát jó az úgy is.

Következik a korrektúra. No ezt a szedőgépes munkánál nem szokták komolyan venni. Hitvány ortográfiai hibáskáért csak nem szedik újra a sort! Ha pont helyett komma kerül a sorba, nem sokat teketóriáznak vele: lecsipik a farkát. Ha a fele ott is marad: nem baj. Elég kellemetlenséget okoz maga az is, hogy a jelentékenyebb betűhibákért újra szedhetjük a sort. Temetés, lakodalom: erről ne is beszéljünk, mert ez sokszor kész csapás.

Következnék a tördelés. Nekiállunk, rakogatjuk egymás után a szedéshalmazokat. De mi ez? Az egyik hasáb jó egy pettyivel hosszabb a másiknál, pedig ugyanannyi sor van rajta. Egy kis fej-törés meg csöndes káromkodás után azonban segítünk a dolgon: tágitókat dugunk a kimenetsorok mögé; ha kimenetsor nincs: akárhova. Hiszen csak gépszedés!

A nyomáshoz való előkészületek is sok vesződéssel járnak. Először is a kimenetsorok fehéren maradó hézagát mélyebbre kell vésni, mert különben maszatot okozna. Ez pedig elég hosszadalmas munka. A formazárás meg sokszor órányi vesződéssel jár. A szedés hol itt, hol meg amott hasasodik fölfelé, sőt olykor szét is ugrik. A sorok szisztémátlansága, meg az ólom alacsony hőfoka következtében előálló üreges öntés szokott ennek az oka lenni. A multkoriban egy Linotype-ekkel

dolgozó ujságvállalat könyvet is szedetett gépeivel. Mikor a 16-oldalas első formát összeszorították, úgy széjjelugrottak a sorok, hogy három órába került, mire újra összekeresgélték őket. De formába zárni minden mesterkedés mellett sem tudták a szedést. Kénytelenek voltak néhány ivet újra megszedni.

A ki gyönyörűséggel hallja a cifra mondásokat, az hallgassa meg, a mikor a gépmester gépszedéses formát egyenget. Mert bizony a gépszedés betűi nem mind egyforma magasak. Egyik-másik nyolczadpetitnyivel is alacsonyabb a többinél. Azután az a hasasodás, a mi sokszor szinte leküzdhetetlen! Ezért a gépszedéses forma egyengetése kétszerte, sőt háromszorta annyi időbe kerül, mint a kézi szedésé, sok esetben pedig teljességgel lehetetlen tisztességesen nyomtatni róla. Ilyenkor nem tehetünk egyebet, mint hogy a nyomóhengert rájaresztjük.

Szóval a könyvnyomtatónak már eleve le kell mondania arról, hogy szedőgépeivel csak közepes kiállítású könyvet vagy lapot is állíthasson elő, mert ha lelkiismeretesen akarja végezni a dolgát, annyi mellékes munkája van vele, hogy a remélt haszon máris fölemésződik. Dolgozik tehát slendrián módon és — olcsón, mert hát a szedőgépek a kiadó is hasznát akarja látni, s a hitvány munkáért külföldben sem akarózik annyit fizetnie, mint a tisztességes kézi szedésért.

Hovatovább azonban más meglepetések is érik a szedőgépes principálist.

Az ólom hőfokának szabályozásával sok idő megy veszendőbe; a gépet napjában alaposan meg kell tisztogatni, s még így is sokszor megakad, a mi újabb, rendkívüli tisztogatást von maga után; a formátumnak változtatása és a matriczák kicserélése is időbe kerül; egyes alkotórészek gyorsan kopnak s újjal kell kicserélni stb. stb. Néha meg eltörik valami olyan darab, a miből nincsen tartalék, s napokig kell a géppel vesztegelni, míg Bécsből vagy Berlinből megérkezik az új alkotórész.

Akárhány olyan principális van, a ki elhiszi a gyárosok amaz argumentumát, hogy a gépszedés azért is kifogástalan, mert mindig új. Mintha a matricza nem kopnék! Pedig kopik, sőt nagyon is, mert öt-hat hónapi szorgos használat után már ki kell mustrálnunk, s drága pénzért újat venni a helyébe.

De különösen akkor vakarózik a szedőgépes principális, ha látja, hogy a kézirat minősége milyen szerepet játszik a gép produktumának mennyiségében. Az az idő, a mit a kézi szedő a rossz kézirat kibetűzésével elveszteget, a szedőgépnél háromszorosan számít; a Kende Zsigmond meg Scheffer László-féle hieroglifás kéziratok szedésével a gyakorlatlan gépszedő nem sokkal halad gyors-

sabban, mint a kézirat sajátosságait szintén nem eléggé ismerő kézi szedő. Ezért a hol csak lehet nyomtatott, géppel avagy elég olvashatóan írott kópiát szedetnek a gépszedővel.

A szedőgép jövedelmezősége azonban csak akkor nyészik el végképpen, ha kezelőjét nem tudják folytonosan munkával ellátni. „Állás” idején a gépre való kiadások majd mind megmaradnak, de jövedelem egyáltalában nincs belőle. S így esik meg azután, hogy a szedőgépes munka jóval többbe kerül a kézi szedésnél. Sok külföldi princzipálisnak szegték már ezek az „állások” a nyakát!

És ez volna a sorsa nálunk is az olyan könyvnyomtatónak, akik könyveik és hetilapjaik tekintetében a szedőgépes üzemre térnének át.

Sokan azt hiszik, hogy ha már a könyvszedés dolgában nem is jövedelmező a szedőgép, annál több haszna van annak a napilapok előállításánál. A „Budapesti Hírlap” meg a „Magyar Hírlap” példája lebeg a szemük előtt, a mely két lapot géppel szedik, s a mint hallik, eddig elég jó finanziaális eredményel.

Megvan ennek is az oka. Mind a két újságnak árnyékában krajczáros napilap húzódik meg, s így lehetővé vált a szedőgépek majdnem teljes kihasználása. Éjjel-nappal szednek rajtok. A sok gép mellett már lehetséges nagyobb fizetésű mehanikust is alkalmazni, a ki a gép apróbb hibáin rögtönösen segíteni is tud. A mellett — ugyancsak a sok gépre való tekintettel — tartalékuk lehet mindenféle alkotórészből, s ha törik valami, mindjárt ki is cserélhetik, nem úgy mint a két-három géppel dolgoztató újság-kiadó, kinek napokig kell várnia, míg az illető darab a gyárból megérkezik.

Hogy más lapok — olyanok, a melyek szedése csak napi 6-8 órát vesz igénybe — hasznát látnák a szedőgépes üzemnek, kötve hiszszük. Különösen most, a mikor közeledik az az időpont, hogy a gépszedők számára is árszabály létesüljön.

Ha már szedőgépekről szólunk, megemlékezünk a *használható* szedőgépek legújabb fajtájáról, a *Linotype Junior*ról is.

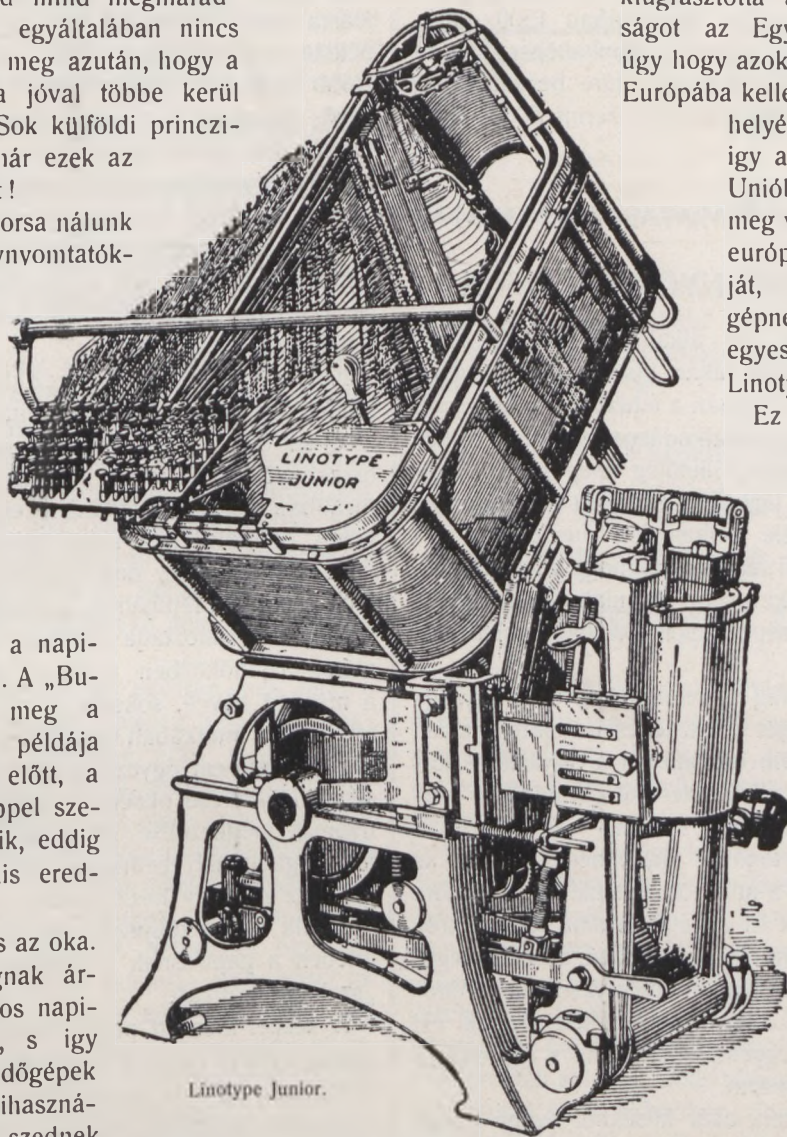
Érdekes egy gép ez. Az Európában közismert három soröntő szedőgépből, a Linotypeből, Typographból meg a Monolineből eskábálták össze. A hatalmas Linotype-társaság szabadalmi pöreivel kiugrasztotta a másik két társaságot az Egyesült Államokból, úgy hogy azoknak Kanadába meg Európába kellett működésük színhelyét áttenni. És mikor így a helyzet ura lett az Unióban, azzal boszulta meg versenytársainak az európai konkurrencziáját, hogy valamennyi gépnek összes előnyeit egyesítve, megalkotta a Linotype Juniort.

Ez a gép ma még csak az Egyesült Államokban működik. Kanadába, Európába egyelőre nem juthat, mert onnan meg a másik két társaság kergetné vissza szabadalmaival, a melyek 1-2 évig még érvényesek. Majd ha e szabadalmak lejárnak, talán nekünk is szerencsénk lesz hozzá.

Érdekesekek azok a legendák, melyeket e gépnek munkaképességéről már három esztendővel ez-

előtt is hallottunk. Az a hír járta mindenfelé, hogy a Linotype-társaság valami fölülmulthatatlan munkaképességű szedőgépet alkotott, s csak arra vár, hogy régi mintájú gépeiből való készlete elfogyjon; akkor aztán megjelenik vele a piacon. Ezek a hírek bizonyos izgatottságban tartották az egész nyomdászvilágot, s feszült figyelemmel vártuk azt az időt, a mikorra pozitív értesüléseket kaphatunk a Linotype Juniorról.

Most már egyet-mást el is mondhatunk róla, mert az elmúlt tél óta az Egyesült Államok nem egy nyomdájában használják ezt a gépet. A mint ábránkról is látható, a Linotype Junior első pillantásra

Linotype Junior.

nagyon hasonlít a Typographhoz, a mennyiben ugyanolyan kosárforma matriczatartója van, mint emennek. A matriczák itt is, ott is drótszalakon futnak. De a Linotype Juniornak ez a fő-fő alkotórésze mégis csak tökéletesebb, mint a Typographé. A míg ugyanis emennél a sor lebillentyűzése után várni kell addig, a míg az leöntődik: az előbbinél mindjárt hozzáfoghatunk a következő sor szedéséhez.

A Linotype Junior ára Amerikában 1500 dollár, vagyis mintegy 7500 korona. Munkaképességét az Inland Printer 3000–4000 m betűre becsüli óránként, a mi alfabetikus számítás szerint 5000–6000 betűnek felel meg. x.

A TÖBBSZINŰ NYOMTATÁSRÓL.

Nem mindennap van alkalmunk ahhoz, hogy sokszínű művet, avagy akár kisebb nyomtatványt is készítsünk s ilyenformán a lehetőség is kevesebb ahhoz, hogy az ily munkálkodásnak minden csinjátbinját tanulmányozzuk, illetőleg megtudjuk, hogy mely körülmények játszanak szerepet abban és az előfordulható sokféle kellemetlen meglepetés miképpen kerülhető ki; egy szóval, hogy megtanuljuk, miként lehet minél kevesebb makulatura árán hibátlan, pontosan és szépen nyomott példányokat előállítanunk.

Sokszor valami alig előrelátható apróság egy-egy oly munkánk külsejét teheti teljesen tönkre, melyen különben legnagyobb odaadással s vigyázattal dolgoztunk s melyet elkészülte után valóságos műélvezettel nézegetnénk, de valami — néha nem is hatáskörünk alá tartozó — körülmény folytán az összhatása nem az, a mire törekedünk. Ezeket előre bocsátva, elmondok itt egyet-mást ama tényezőkről, a melyek a többszinű nyomtatásban a színek egymásba illését legfőképpen befolyásolják. Mindazokat az okokat, illetve tényezőket, melyek ezt érintik, sok volna egyszerre tárgyalni s így csak a legfőbbekre szorítkozom.

Akár szedés legyen, akár klisékből avagy mindkettőből vegyesen álljon a nyomandó forma, első és fő feltételképpen a legtöbb esetben hajszalnyi pontossággal kell egymásba illenie. Hogy ezt biztossággal megtudhassuk, mielőtt a színes nyomtatásra szánt szedéseket gépbe adnók, ajánlatos — kivált nagyobb formáknál — áttetsző papirosra kézi sajtón (de nem hengersajtón) lenyomatot készítenünk. Az ilyen kis fáradsággal néha nagyobb kellemetlenséget előzhetünk meg; míg ennek elmulasztásával meglehet, hogy csak a második vagy harmadik szín nyomtatása után vennők észre a hibát.

A gépmester munkáját sokban megkönnyíti, ha a többszinű nyomtatvány mindegyik formáját teljesen

egyforma nagyságúra szedjük, még akkor is, ha az mindössze néhány sorból áll, mert ezáltal, föltéve hogy egy és ugyanazon a gépen nyomtatjuk a második, illetve következő szint is, ezeket egyszerűen az előbbi forma helyére zárjuk be; a beosztás, ivfogók, illetőleg illesztékek pedig azon mód megmaradnak, sőt olykor még a borítást sem kell megújítani, akkor tudniillik, ha a nyomás nem egymásra esik. Ez utóbbi eset ugyan csak nagyobb példányszámnál fordulhat elő, a mikor ugyanis a legelőbb kinyomott ivernek elég idejük volt a következő nyomásig a megszáradásra. Ha a következő formát más gépen nyomtatjuk, az az előnye az egyforma nagyságúra szedett szedésnek, hogy a beosztást az előbbi formáról egyszerűen leolvashatjuk.

A színes nyomtatás sikerültében majdnem a legfontosabb szerepe van a papiros alkalmas voltának és figyelmes raktározásának, pedig ezt ritkán méltatják elég figyelemre.

Nem szándékom e rövidke cikk keretében a papiros felületének vizsgálása vagy leírása s csupán területi megváltozásáról, kiváltképpen megnyúlásáról avagy összehúzódásáról, a mi sokszor az egész legpontosabban végzett munkánkat egy csapásrá tönkre teheti, óhajtok egyet-mást szólni. Légváltozásnak, nedvességnek vagy nagyobb fokú melegségnek kitéve, a papiros fajtájához, minőségéhez s anyagához mérten megváltoztatja nagyságát. Ha ez a változás abban az időközben történik, míg egyik nyomás a másikat követi, sokszor megfoghatatlannak tűnik fel, hogy a munkában tanusított legnagyobb pontosság mellett sem egyezik a nyomás. Ily kellemetlenségek kikerülése okáért legokosabb a papirost a nyomás megkezdése előtt pár nappal a nyomóhelyiségben helyezni el, hogy így az ottani légjáráshoz mintegy hozzászoktassuk.

Másik fontos tényező a többszinű nyomás tekintetében a papirosnak a papiroscsináló gép okozta „szaladás-iránya“.

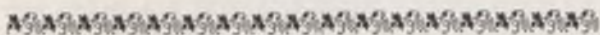
A kézzel meritett papiros minden irányban egyformán erős és egyformán nyúlik, de mai papirosaink több, mint 99°/_o-a gépen készül s a gép futásának irányában kevésbé nyúlik ki nyomás közben, mint az ezt keresztező irányban. Ez áll még a legjobb minőségű papirosokra is.

Hogy melyik széle felé nyúlik jobban a papiros, azt úgy tudhatjuk meg legegyszerűbb módon, hogy két ívet véve belőle, egyiket hosszában berakva, tömött, kompressz formáról levonatot készítünk rája; ugyanúgy berakva, de más papirossal betakarva áteresztjük még a gépen annyiszor, a hány színnel akarjuk a nyomtatványt nyomtatni (esetleg néhány nyomással többször is), végezetül pedig a borító papirost elvéve, újabb festékes nyomás kerül rája. A két festékes nyomás közti különbség megmutatja: mennyi a papír megnyúlása a meghatározott számú

nyomás után. Ugyanily kísérletet teszünk a második ivvel is, csakhogy keresztben. A merre nagyobb a megnyúlás, arra esik a papirosnak u. n. szaladási iránya. Az ebben az irányban való berakást igyekezzünk még a legjobb minőségű papirosnál is kerülni, ha a többszínű nyomást gyorsajtón kell előállítanunk. Tégelyes sajtón a papiros nincs kitéve a megnyúlás veszedelmének, de itt meg a krétázott papirosokkal lehet galibánk. Ezek krétarétege ugyanis könnyen lemállik a tégelyes gépeknél, a melyek ívfogói a papirost hirtelen rántják le a formáról.

(Folyt. köv.)

Schopp János.

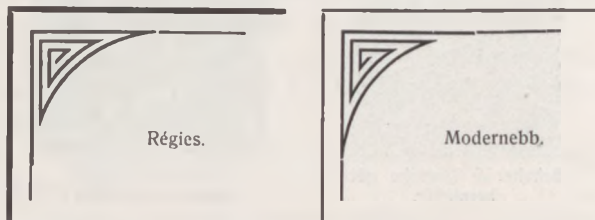
APRÓSÁGOK A MESTERSZEDÉS KÖRÉBŐL.

Még husz esztendeje sincs annak, hogy a bécsi könyvnyomtatók büszkesége is, az azóta már jobblétre szenderült Faulmann Károly, kicsiny kézikönyvben foglalta össze a betűszedés mesterségének összes jelentékenyebb szabályait. Ha átolvassuk ezt a könyvet, vagy kortársainak Waldownak meg Marahrensnek nagyobb munkáit: gondolkozóba ejt az a változás, a mi azóta a betűszedésben, még annak leggyökeresebb szabályait sem igen kimélve, végbement.

A könyv kiállítása ma már egészen más, mint a minő akkor volt; a címszedésnek a lipcsei szakkörtől hosszú tanulmányozás árán megállapított szabályai megdőltek; a sectio aurea arányait ma már senki sem respektálja; az akkor még gyermekkorát élő mesterszedésből pedig jóformán különálló művészi iparág lett. A régi idők mesterszedője — ha elmulasztotta a folytonos tanulást — ma már nem számítható mesterszedőnek. A betűöntők betű- és ornamentum-anyaga azóta akkorára nőtt, hogy az alapos ismerete már maga is kész tudomány; de a modern könyvnyomtatót még ez a rengeteg anyag sem elégíti ki: sablonosnak tartja, s ezért inkább maga rajzol vagy vés olyant, a mely legalább viszonylagosan eredeti. A színek birodalma a nyolczvanas években jóformán terra incognita volt az akkori értelemben vett legkiválóbb mesterszedők előtt is: ma már a szín a könyvnyomtatás egyik legfő hatás-keltő eszköze. A nyers technika aprólékos szabályai részben meginogtak, részben feledésbe merültek. Volt olyan szabály is, a minek most éppen az ellenkezőjét valljuk törvénynek.

Hogy csak egyetlen példát említsünk, Faulmannéknak még törzsökös szabályuk volt, hogy ha párhuzamosan futó vonalakkal dekorálunk, e két vonalnak nem szabad egyforma vastagságúnak lennie. Éppen az ellenkezője volt e szabály a síkdíszítés

elvén alapuló mostaninak: ugyanis hogy a mesterszedésben a plasztikus hatásra való törekvésnek még a látszatát is kerülnünk kell. Pedig ha fekete vonal meg finom vonal fut egymással párhuzamosan, úgy mint a Faulmann korabeli vonaldíszjeink legtöbbjében: az ornamentum bizonyos mértékben plasztikus hatású, a mennyiben árnyékoltnak látszik. Az árnyékoltság látszatát csupán egyetlen

kisérő vonal is előidézheti; de ha több a kísérő vonal: jobban szemünkbe tűnik az árnyék is. Példa erre a nyolczvanas évekből való néhány szörnyeteg „dísz“-betűfajánk is:

GUTENBERG JÁNOS
GUTENBERG JÁNOS
GUTENBERG JÁNOS
GUTENBERG JANOS

Keretben, szedésben plasztikus hatásra törekedtek akkoriban. Hiszen az akkori mesterszedésnek egy másik főszabálya, az tudniillik, hogy kövérbetűs sornak világos-betűssel kell váltakoznia: egy kicsinykét szintén ennek annyira-mennyire való elérését célozta. Ornamentumaink legtöbbje is többé-kevésbé plasztikus hatású volt. Többnyire építészeti rajzolók voltak a tervezők, kik már hivatásuknál fogva sem igen tudtak a plasztika nyújtól szabadulni. A könyvnyomdai díszítőanyag tervezése csak jó későn, akkor került ki a kezükből, a mikor a japanizmus már mindenfelé éreztette termékenyítő hatását.

A történeti stílusok hibás fölhasználásának eklekticizmusát éltük akkoriban; jobbra az építészeti ornamentikából került ki az a viszonylag kevés motívum, a mivel a könyvnyomtató a maga nyomtatványait díszítette. A híres gót keretek, az Akanthea-, Holbein-, Aldegrever- stb. keretek motívumai az épületek homlokzatáról, frizeiről kerültek a betűöntők műhelyébe s árnyékolásuk révén bizonyos tekintetben plasztikus hatásúak is voltak. Ezt leszámítva, szépségük nyilvánvaló s csak formáik megszokottsága meg miniatur-voltuk lett az oka, hogy sutba kerültek. Mert a kedveltségük idejére következő modern stílus — a szabad irány litográfia utánzó, soha ki nem forrott divatját nem számíttuk tipográfiai stílusnak — üldözte mindenben

az aprólékosságot. Az artisztikus vonal kultuszán épült föl; ennek a kultusznak köszönhetjük a modern irányt bevezető nagy növényi ornamentumainkat, ennek a kultusznak a szülöttje a Schelter & Giesecke „Edellinien“ sorozatai nyomán készült sokféle ecsetvonalas keret és az azóta arabeszk-hatásúvá kombinált tömérdek könyvdísz is.

Schelter & Giesecke gót keretéből.

Schelter & Giesecke Holbein-keretéből.

Schelter & Giesecke Akanthia-keretfajtájából.

Woellmer világos renaissance-keretéből.

A tipográfiai díszítésben mindenkori nagy szerepe volt az egyszerű vonalnak, s nagyban szerepel még most is. Ha a Bauer, Woellmer stb. pusztán vonalokból alkotott díszítő-anyagát nem is számítjuk, még mindig nagy mértékben használjuk az egyszerű vonalat dekorálásra. A kik a bécsi meg az angol nyomtatványdekorálás hívei: azok ornamentáló stílusában a linea az uralkodó.

A dekoratív vonal vastagságának van a nyomtatvány formátumához meg a szöveg sűrűségéhez, a papíros színéhez és a betűk nagyságához képest egy minimuma, a melyen alul nem dekorál, hanem zavar. Ezt, világos betűket föltételezve, nyolczadrét nagyságig tompafinom lineában állapíthatjuk meg. Kissé sötétebb betűk alkalmazása már egy pontos fekete lineára, esetleg még vastagabbra teszi a dekoratív hatás elérhetésének föltételét. E tekintetben aztán ügyelnünk kell arra is, hogy ugyan mennyire esik a linea a betűs szövegtől. Ha távolabb van tőle: a betű alapvonalainak meg a vonalnak vastagsága között még csak lehet valamicske eltérés, de mentől közelebbre helyezzük a vonalat a betűhöz, annál inkább kell egyezniök vastagság dolgában.

Legkiáltóbb és egyszersmind legegyszerűbb példa erre a szélleben használatos aláhúzott szövegrész:

FIRTINGER FIRTINGER FIRTINGER

Ujsághirdetéseink jó része sok egyben kívül ebben a hibában is benne leledzik: a szöveg betűinek meg a közle-

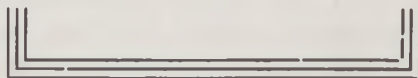
leben húzódó vonalnak keretnek vastagsága között sokszor kétségbeejtő az aránytalanság. A hirdetéseket említve: ajánljuk az egyes hirdetéseket elválasztó finom vonalakat is megfigyelésre. A legcsekélyebb esztétikai érzék is elegendő annak észrevezéséhez, hogy e vonalak nem dekorálják a papíros síkját, sőt ellenkezőleg: zavarólag hatnak s a mellett eredeti föladatukat, a hirdetések egymástól való elrekesztését sem teljesítik eléggé szembeötlő módon. Erről a nagyterjedelmű témáról különben sokat lehetne értekezni; most csak elégedjünk meg annak az igazságnak a megismerésével, hogy a díszítő vonal vastagságának a szövegbetűk vastagságával és sűrűségével egyenes arányban kell növekednie, illetőleg csökkennie.

A két párhuzamos vonalból álló dísz is a legközönségesebb ornamentális egységeink közé tartozik. Alkalmazása sokféle, de nem mindig kifogástalan. A két vonal közti hézagnak világosabb szedéseképek dekorálásakor tágabbnak, sötétebbekénél szűkebbnek kell lennie. Szűkebb azonban semmiesetre sem lehet a hézag, mint a minő vastag a vonal. Az ilyesmi , a mit hosszabb sortöltőknek szoktunk használni, határozottan hibás.

A hármas linea alkalmazásáról is ugyanazt mondhatjuk, a mit a kettőséről. De a hármas lineával bizonyos mértékben a plasztikusság látszatát is elérhetjük, a mit — mint már hangsúlyoztuk — kerülnünk kell. Faulmannék meg Waldowék idejében ugyanis szabályszámba vették, hogy a három linea között levő két hézag különböző szélességű legyen. Ők ezenkívül az egyik vonalat vastagabbnak is vették, mint a másik kettőt, így például:

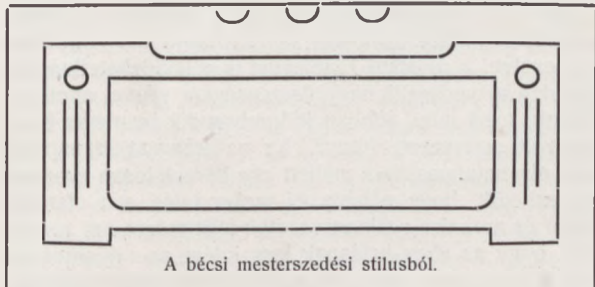

Hogy munkánk a síkdiszitményes törvényeknek megfelelőhessen, a három vonalnak egyforma vastagságúnak és egyforma hézagokat alkotónak kellene lennie. Így a plasztikára való törekvésnek még a

látszatát is elkerülhetjük. Igaz ugyan, hogy legdivatosabb példaképeink, az angolok is sokat vétenek e most formulázott szabály ellen, de viszont a bécsi mesterszedők mostani stílusában gyakran látjuk ennek önkéntelen respektálását.

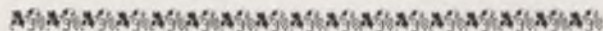
A bécsiek építészeti motivumokra visszavezethető diszitő formáiban ezenkívül találunk egy szélteben használt elemet is, a mely egyforma vastagságú s egymástól egyforma távolságra helyezett három

A bécsi mesterszedési stílusból.

vonalból áll. Ennek az egyéb iparművészeti tárgyakon is divatos ornamentális elemnek az eredetét valószínűleg a görög építészetből átvett triglifben találhatjuk meg.

Novák László.

A KIFLI ÉS A — KÖTELES NYOMDA-TERMÉK.

Bocsánatot kérek, hogy szaklapunkban ilyen humoros címmel kezdem meg cikkemet; de ennek nem én, hanem a „Nyomdaipar Magyarországon“ f. évi 12. száma *Valamiért valamit* című közleményének *G.* cikkirója az oka.

Elmondom röviden, hogy lesz a kifliből — köteles nyomdatermék!

Nem másról, mint arról az üdvös miniszteri rendeletről, illetve törvényről van szó, a mely elrendelte a nyomdai sajtótermékek egy-egy példányának köteles beszoigálttatását.

Humoros és komoly is akar lenni *G.*, a midőn a felett való keservében, hogy mennyi ingyennyomtatványt kell az államnak adni, azt indítványozza: „hogy *legalább* minden élelmi és élvezeti cikk készítője és termelője kényszerítettnek az állam részére cikkeinek egy bizonyos mennyiségét természetben beszoigálttatni: a sütő minden sütés után egynehány kenyeret, zsemlyét, kiflit; a cukrász czukorsüteményt, a bortermelő bort, a likörgyártó likört stb. stb.“

Nem tudom, szándékosan vagy véletlenül felejtette ki a cikkiró a sarki gesztenye-árusnőket és a libákat áruló kofákat? Hej, de sok statisztikus lenne akkor, a ki beállna raktárosnak! Én magam is és talán — *G.* cikkiró is!

Az ügyészségnek beszoigálttatandó példányt még csak *hagyjannak* tartja. Ámbár — mondja — meg kellene vizsgálni minden kiflit és spricczert, nem-e követ el becsületsértést, ha megeszszük vagy megsiszszuk! De már a többi három köteles példányt

semmiképpen sem tartja helyesnek; mert ez nehéz dolog s *igaznak* (!) tartja, „hogy a sütőnek könnyebben esnék *köteles süteményt* adni, mint a nyomdásznak köteles nyomtatványokat“.

A cikk végén azonban szivesen adna köteles példányokat, ha ama jogos (?) követelését teljesítené az állam: „hogy minden nyomdatulajdonos és családtagja a köteles nyomdai termékek ellenértékeül féljegygyel utazhatnék a hazai vasutakon és a gyűlésekre teljesen ingyen“.

Érvül azt hozza fel, „hogy az állami hivatalnok is féljegygyel utazik s a nyomdász is terjeszti a kulturát stb.“

Tegyük félre a szatírát s nézzük a dolgot *lehetőleg* komolyan.

Hogy a nyomdai köteles példányok beszoigálttatása nem hasonlítható össze a süteménnyel vagy borral, pálinkával: ezzel, azt hiszem, mindnyájan tisztában vagyunk! *G.* úr talán — nem.

A köteles nyomdai termékek beszoigálttatása nemcsak nemzeti, hanem kulturális és némiképpen társadalmi célokat is szolgál. S ezt csakis szellemi termékekkel lehet elérni, nem pedig — élelmi cikkeikkel! Nem állja meg helyét az az ellenérvélés sem, hogy „a százként csomagolt jobbféle meghívókból négyet el kell venni“. Legyen szives *G.* úr elolvasni az erre vonatkozó törvényt, ott van, hogy: meghívók, névjegyek, a kereskedelmi életben előforduló napihasználatra szolgáló kezelési nyomtatványok (számlák, borítékok, memorandumok stb. eféle) *nem szoloigálttatandók be*. Vagy pl. azt sem tudja talán *G.* úr, hogy a muzeumnak, akadémiának, statisztikai hivatalnak *csakis lapokat, füzet- vagy kötet-alakban* megjelent nyomtatványokat s azonkívül pedig *falragaszokat* kell beküldeni? Sőt pl. hiába küldünk e helyek bármelyikére árjegyzéket, kitörlik a kimutatásból, azzal a megjegyzéssel, hogy „jövöre ilyet ne tessék küldeni“.

A törvény maga nem rossz, csak annak helytelenül való felfogása és alkalmazása. Nem célom és hivatásom sem az államot, sem pedig annak törvényeit védelmezni, csak ama szerény véleményem voltam bátor koczkáztatni, hogy a nyomdai termék mégsem — kifli.

Elismerem még azt is, hogy a nyomdász — *G.* úr természetesen princípálist ért — a kulturát is szolgálja némileg. De hogy oly nyomda, melynek termékein nemcsak a szakember, hanem a *laikus is* megbotránkozik, hogyan szolgálja a kulturát és felvilágosodást: ezt talán *G.* úr sem tudná megmondani!

Hogy pedig az állam *alkalmazottai féljegygyel* és az újságírók *ingyenjegygyel* utazhatnak, mégis csak indokoltabb, mintha minden nyomdatulajdonos és családja féljegygyel, a *gyűlésekre* pedig *ingyen* utazhatnék!

Stalla Márton.

VEGYESEK.

A Franklin-Társulat igazgatója és személyzete által létesített *Hirsch Lipót-alapítvány* kamatait az idén Burchardt Ágost, Kovács József és Régeni Ferencz, ez idő szerint legidősebb rokkantjai az országos nyomdászegyesületünknek, kapták meg. Az alapítvány kamatai ez idén adattak ki először és pedig — miután a Franklin-személyzetből igényjogosult rokkant nem volt — a segélyző egyesület által kijelölt három legidősebb rokkantnak.

A „Pallas“ vezérigazgatójává — mint értesülünk — a fő-fő részvényes „Unionbank“ kivánságára *Löwenstein Arnoldot*, az aradmegyei kőszénbánya eddigi kereskedelmi igazgatóját nevezték ki.

Az *Egészít-Naptár* 1904-iki évfolyama, dr. Marton Sándor és Tanay József szerkesztésében, a lapunkban már közölt dús tartalommal immáron megjelent s füzve 60 fillérért, kötve 1 koronáért, szerkesztőségünk által is kapható.

Nyomtatvány-kiállítások. A *Budapesti Gépmesterek és Nyomók Köre* 1904. évi január hónap közepe táján karácsony-újévi kártya- és naptár-kiállítást rendez. Bejelentéseket elfogad és felvilágosítással szolgál a szakbizottság elnöke: Fuchs Zsigmond, Pallas-nyomda. — A *Gráci Gépmesterek és Nyomók Köre* is rendez nyomtatvány-kiállítást folyó évi december hó 27—30-ig. Ezirányú közvetítéseket december hó 10-ig elfogad a Budapesti Gépmesterek és Nyomók Köre szakbizottsága.

Nyomdász-Évkönyv és Uti Kalauz 1904-re. Szerkeszti Lerner Dezső. Hatodik évfolyam. Kiadja a magyarországi könyvnyomdászok szakegyesülete Budapesten. Ez a teljes című szakirodalmunk legújabb kiegészítésének, a melyik a napokban látott napvilágot. Ha átnézzük az egészséges izlésű borítékba kötött könyvecskét: mindenütt a szerkesztő rengeteg szorgalmának tanúsága botlik szemünkbe. Szinte hihetetlen, hogy ez az ember óriási elfoglaltsága mellett is mennyit irt össze. Az előszó, a „Magyarországi könyvnyomdászat története dióhéjban“ című terjedelmes cikk, az elmúlt esztendő nyomdászati históriájának megírása, a statisztikai rész összeállítása és kommentálása és sok más egyéb: az ő dolgos kezének a munkája. A többi a könyvnyomtató munkásra nézve nagy fontosságú közlemény is majd mind az ő tollából került ki. Benne van az Uti Kalauzban a mostan érvényes munkadijszabás, a héber ábécze, a kilövési módozatokról szóló cikk, két elsődleti tábla, táblázat az „n“-ek számításához, kéziratkészítési táblázat, papírosmennység kiszámításához való tábla, szorzási táblázat, egyesületi tájékoztató, a fiatalabb szaktársainkra nézve megbecsülhetetlen „Utirányok“ című hatalmas utmutató is. Mindezekon kívül három cikket is találunk az Uti Kalauzban. Az egyik Novák Lászlóé, ki arról szól, hogy mit tanuljon a nyomdász. A szakbeli s egyéb tudnivalók elsajátításának módját ismerteti könnyen érthető stílusban. Cikkének végső sorai ezek: „Kilencz órai munkaidőt és nyolcz órai alvást föltételezve: hét óránk marad naponkint szórakozásra. Ennek a fele szellemi szórakozás kell hogy legyen. A tanulás pedig az. Az első hetekben talán unalmasnak, fáradságosnak látszik, mintegy munka-jellege van, de csakhamar igazi élvezetté válik. Hogy fejtevéssel jár, az bizonyos, de több fejtevéssel semmiesetre sem, mint a haszontalan szórakozások legfőbbike: a kártyajáték“. Az utána következő cikket Königsbergben főgépmestereskedő szaktársunk, Weisz Béla I. írta, s a könyvnyomtató szín- és festékismeretéről szól. Tizenkilencz lapon összegezi Weisz szaktársunk mindazt a tömörkedelméleti ismeretanyagot, a mit a

modern gépmesternek és mesterszedőnek a színéről, azok harmóniájáról, a különböző színű festékek keveréséről és nyomásáról tudnia kell. E cikk maga bőségesen megéri az Uti Kalauz különben is potom árát. A szerkesztő nagy munkáján kívül a harmadik cikk Kaczander József szaktársunk agitációs célú szolgáló dolgozata. Címe: „A szocializmus terjedése.“ Stílusa lendületes, sőt hibátlan. Kissé szónokias, de van magva is. — Mindent egybevetve, a mostani Évkönyvet is nélkülözhetetlennek tartjuk a nyomdászok nagy összességére nézve, annál is inkább, mert mind jobban kidomborodik benne az úgynevezett „szervezeti irány“. Ez az irányzat manapság már oly hatalmas, és a mellett oly bámulatosan gyorsan terjeszkedik, hogy néhány év múlva talán már eléri az angol és amerikai szakszervezetek fejlettségét, azt tudniillik, hogy az éhen-halásznak lesz kitéve az a nyomdászsegéd, a ki nem tagja a munkástársai szervezetének. A szervezet erősödése révén az intellektuális munkafelosztás elve is mind tisztábban tűnik a nyomdászok szemébe: az Uti Kalauz meg a Typographia dolga a munkásság szellemének, kollegiális együttérzésének fejlesztése, a Magyar Nyomdászok Évkönyvéé meg a Grafikai Szemléé a szakbeli tudnivalók népszerűsítése. Egyik se kövessen el határsértést. Az Uti Kalauz szerkesztőjének dicséretére válik, hogy almanachjában esztendőről-esztendőre bölcsen redukálja a szigorúan vett szaktechnikai cikkek tömegét és helyette az ott eminens fontosságú szakszervezeti tudnivalók nagy anyagát igyekszik könnyen érthetővé tenni.

Érdekes szakbírálat. Körünk választmánya az Évkönyv belső címlapjára tudvalevőleg pályázatot hirdetett és a beérkezett pályamunkák e hó 8-ától fogva közszemlére voltak kiállítva. Ezen pályaműveket rajztanfolyamunk jeles tanára: *Harsány Lajos* úr is megtekintette és igen elismerőleg nyilatkozott az eredményről. Bár kevesen voltak jelen tagtársaink közül a jeles bírálat alkalmával, de a kik ott voltak, sok tanulságot és a messze jövőre kiható okulást merithettek. Az érdekes és tanulságos bírálatból annyit máris vallunk, hogy szakmánk művészies fejlesztése és annak helyes irányba való terelése felé *Harsány Lajos* tanár úr hivatott vezető lesz.

Forster, Klein és Ludvig miskolczi nyomdájából egy elegánsan kiállított nyolczadrét kötetet vettünk (Arany-sujtás, írta Horkay Elemér), melynek nyomdászai büszkék lehetnek e termékükre. A vastag fehér kromópapírosra nyomott könyvboríték illusztrációja kifogástalanul van nyomva szolid kék színben, míg a fölötté álló három címsor vörösbarba bronzfestékkel igen szépen mutat. Nagyban emeli a kötet eleganciáját az a vastag aranyzsinór, melylyel fűzve van. A könyv belseje is korrekt kiállítású; vastag meritett papíron, tiszta, ép betűkről van nyomva; látszik a gondos nyomdász-kéz az egész művön végig s habár a nyomás itt-ott kissé szürke, egészben véve igen jó benyomást tesz a szakértő szemlélőre is. Egy tanácsos azonban a jövőre nézve — ha megengedik — mégis szolgálunk. Ha egy könyv több fejezetből, vagy — mint itt is — több önálló elbeszéléstől áll, akkor élő oldalcziméknek nem a könyv főczímét tesszük, hanem a fejezetek, vagy — mint itt is kellett volna — az egyes elbeszélések címeit. No de ez nem von le semmit a kiállítás díszéből, s az előállító nyomdai cég, illetve közreműködő szakalkalmazottjai feltétlen dicséretet érdemelnek szép és korrekt munkájukért.

Gyönyörű háromszínyomatokat kaptunk Kast & Ehinger festékgyárosok budapesti képviselőjétől, Carmine Hugó cégtől. Egyik szebb a másiknál. A képeken lát-

ható növényzet és alakok a legnagyobb mértékben megközelítik a természetes színhatást. Pedig köztudomású, hogy a háromszínű nyomtatásban ez a legnehezebben elérhető követelmény, s e tipográfiai ágazatnak művészeti színvonalra emelkedése úgyszólván egyedül csak festék-kérdés. Ha a festékgyáros olyanformán állítja össze normális festékeit, a sárgát, vöröset meg kéket, hogy azok egymásra meg egymás mellé nyomásával a természetben előforduló fő színek keletkezhetnek: föladatát jól oldotta meg, a mennyiben a nyomónak nem igen sokat kell kísérleteznie az egyes színek lefokozásával. Kast & Ehinger festékei is ilyenek, a mint a beküldött próbanyomatokból látjuk. — A háromszínű-nyomatok egyikén jó hatást értek el egy a litográfiában már régóta kedvelt mesterfogással. A rózsákat ábrázoló képet sárgába játszó színű sima növényi műnyomó-papírosra nyomták, s tökéletes megszáradása után kalanderen vagy litográfiai kövön szemcsézték. A nyomtatvány hatása így olyan, mintha 12—15 színnel készült olajnyomat volna.

Az új helyesírás szövege és magyarázata (ára füzve 1 korona), valamint a Helyes magyarság (ára füzve 2 korona) című füzeteket a kiadó Athenaeum részvénytársaság 25%^o engedelményvel bocsátja a szak-társak rendelkezésére. A kitünő nyelvtudósunk *Simonyi Zsigmond* által irt füzeteket melegen ajánljuk szak-társaink figyelmébe.

Faanyag és cellulóz. A legtöbb nyomdász e két szót egyértelműnek tartja, már azért is, mert mind a kettőt előfából készítik. Pedig a kettő között nagy a különbség, legalább a belőlük készített papírost illetően. A papírosgyárosok faanyag néven a közönségesen megörölt fát értik, a melyből a legsilányabb, rövidesen sárguló papírosfajták készülnek. A cellulóz már maga a fának tiszta sejtanyaga, a melyből nátronnal vagy szulfittal való főzés következtében minden más anyagot eltávolítottak. Kémiai tulajdonságai tökéletesen megegyeznek a ronggyal. Azt mondják róla, hogy évszázadokig megőrzi szívósságát és fehérségét. A ki manapság famentes papírost rendel, az majdnem mindig cellulózból való papírost kap.

Börre való nyomtatás. A könyvnyomató üzemében néha előfordul ez a munka csöppet sem nehéz. Csak arra kell ügyelnünk, hogy közepgyorsasággal száradó festéket vegyünk hozzá. Az olajossá preparált festékek kevésbé alkalmasak, de kevés firnász hozzáadásával segíthetünk rajtuk. Ha fényes fölületű nyomást akarunk elérni, könyvkötőfestéket ajánlatos vennünk.

Alumíniumra való nyomtatás. Tégelyes sajtón ez sem nehéz dolog, csak jó festéket vegyünk hozzá. Kisebb példányszámokat nyomtathatunk a magunk közönséges ólombetűiről, nagyobb példányszámok nyomtatásához azonban ajánlatos sárgaréz-ből való betűket csináltatnunk.

Vászonra való nyomtatás. Ha durvább vászonra nyomtatunk, jóféle újságfesték, meg puha borítás (gummi vagy puha nemez) a fő dolog. A borításra még három-négy iv közönséges könyvpapírost kell ráerősítenünk. Ha finomabb vászomból készült borítékot vagy egyebet kell nyomtatnunk, festékül kevés firnászszal higitott kitünő illusztrációs festéket választunk. A borítás közepkemény legyen, különösen ha nagyobb betűkből vagy rajzokból áll a forma. Ehhez valami vékonyabb nemez, meg néhány iv középvastagságú papíros elegendő.

Több szint nyomó tégelysajtót (új találmányt) ajánl a helybeli Steiner, Bosnyák és Ullmann cég (Váczi-körút 22). A találmány abból áll, hogy egy szedéssel, egy nyomással *négyszínű* nyomtatványt lehet előállítani ezzel a készülékkel, mely minden forgalomban levő eddigi

nyomdagépre alkalmazható a gép lényegtelen és kevés költséget igénylő átalakításával. A készülék rajzát a részletes utasítással együtt kívánatra a cég megküldi.

A hazai hirlapirodalom 1902-ben. Idősb Szinnyei József az ő fáradságtalan buzgóságával ismét statisztikát állított össze a magyar hirlapirodalomról. Elég érdekesnek véljük e statisztikát ahhoz, hogy itt közöljük. — *Magyar nyelvű* újságunk volt (folyóiratokat nem számítva):

	1902-ben	1901-ben	
politikai napilap	90	70	+ 20
politikai hetilap	92	93	— 1
vegyes tartalmú képes lap	14	12	+ 2
egyházi és iskolai lap	52	52	+ 1
szépirodalmi és vegyes tartalmú lap	23	22	+ 1
humorisztikus lap	23	18	+ 5
szaklap	286	278	+ 8
vidéki lap nem politikai tartalommal	233	218	+ 15
hirdetési lap	27	24	+ 3
vegyes melléklet	43	33	+ 10
összesen:	883	820	+ 66

A hazai *nem magyar nyelvű* hirlapirodalom statisztikáját Kereszty István állította egybe. E szerint volt:

	Budapesten		Vidéken		Összesen	
	1902	1901	1902	1901	1902	1901
német lap:						
politikai	10	13	28	24	38	37
szak- és vegyes-tartalmú	46	53	53	71	99	124
horvát lap:						
politikai	—	—	1	1	1	1
szak	2	3	—	—	2	3
szerb lap:						
politikai	1	1	3	4	4	5
szak- és vegyes-tartalmú	1	2	12	10	13	12
román lap:						
politikai	—	—	10	10	10	10
szak- és vegyes-tartalmú	5	2	8	10	13	12
tót lap:						
politikai	2	3	1	1	3	4
szak- és vegyes-tartalmú	1	2	5	4	6	6
oros lap:						
szak	1	1	1	2	2	3
cseh lap:						
szak	1	1	—	—	1	1
lengyel lap:						
vegyes-tartalmú	1	1	—	—	1	1
francia lap:						
politikai	1	1	—	—	1	2
nem politikai	2	2	—	—	2	2
olasz lap:						
politikai	—	—	3	2	3	2
nem politikai	—	—	1	1	1	1
héber lap:						
szak- és vegyes-tartalmú	—	—	1	1	1	1
összesen:	74	86	127	141	201	227

A *folyóiratokról* Horváth Ignác csinált statisztikát. Volt:

	Budapesten	Vidéken	Összesen
magyar nyelvű folyóirat (ebből többnyelvű Budapesten 23, vidéken 4)	210	123	333
német nyelvű folyóirat	12	17	29
olasz " "	—	2	2
szerb " "	—	4	4
tót " "	2	19	21
román " "	—	1	1
bunyevác nyelvű folyóirat	—	1	1
esperanto " "	—	1	1
összesen:	224	169	392

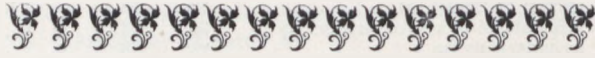
A Beit & Comp. hamburgi festékgyár már beküldte szokásos új évi ajándékát: egy íromappának használható naptárt 1904-re. Jelezzük egyelőre csak azt, hogy a kiállítás ragyogó szép, majd akkor emlékezünk meg bővebben róla, a mikor a beérkezett naptárakat együttesen lesz alkalmunk tárgyalni.

Die graphischen Künste der Gegenwart. *Neue Folge.* A legkiválóbb német szakírónak, Goebel Tivadar-nak ilyen című monumentális műve nemrégiben jelent meg gyönyörű kiállításban, a sokszorosító művészetek mindenféle ágazatából vett sok szép műmelléklettel. A remekmű ára 45 márka (54 korona) a könyvesboltban, de nyomdászsegédek feleáron is megkaphatják (vagyis

27 koronáért), még hozzá részletfizetésre. Ennek módzatai megtudhatók, s maga a könyv megtekinthető Novák Lászlónál, a Részvényomdában.

Franciaországból. A Franciaországban most működésben levő szedőgépek száma mintegy 300.

Amerikából. Az Egyesült Államokban a szedőtermek levegőjét újabb találmányú szivattyúszerkezettel tisztítják. A szivattyúk a pinczehelyiségekben vannak elhelyezve. A szedőtermeken áthúzódo cső-rendszer segédelmével a poros levegő kiszivattyúzása és friss levegő bevezetése önműködően történik.

Szakbizottsági ülés 1903. november 1-én.

Elnök üdvözlö a bizottsági tagokat és az ülés tárgyát, az évkönyv részére kiírt pályamunkák megírását tüzi ki napirendül, kéri a bizottság tagjait, hogy a beérkezett pályamunkák mindegyikét vegyék tüzetes vizsgálat alá és tegyék meg észrevételeiket.

Beérkezett összesen 9 pályamunka, melyek legnagyobb része dombornyomású, mi belső czimlapanak nem igen alkalmas. E körülmény azonban a bizottság nem vette tekintetbe. Jelégjük a következő: 1. Piros zászló; 2. Tiszta magyar; 3. Alpha; 4. Beta; 5. a) Modern; b) Magyar; 6. Nehéz a küzdelem; 7. Szerény; 8. Törékvés; 9. A munka nemesít.

1. „Piros zászló.” Tekintetbe véve a pályázati feltételeket, mivel a pályázó csak vázlatot küldött be, a bizottság nem vehette tárgyalás alá.

2. „Tiszta magyar.” Magyaros ornamentikája precizitással van előállítva. A kiírt pályázati feltételektől eltérőleg azonban nem a szedésre, hanem az ornamentikára fektette a fősúlyt. Méretei kissé nagyok. Tekintetbe véve, hogy a pályázó művészi munkát végzett, a bizottság a munka tervezőjének egyhangulag a II. díjat (diszoklevél) ítélte oda. A jeligés levélből Novák Alajos (Pallas-nyomda) neve tűnt ki. Nyomása a színek helyes választása és a dombornyomat által jeles szaképzettséget bizonyít.

3. „Alpha.” Felső tömött buja ornamentikája ellentétben van az alsó rész puritán egyszerűségével. A Mäser-metszet igen gyakorlott kezek munkájára vall. Színezése figyelmenre méltó, biztonságát mutatja, hogy a mű nyomója helyesen fogta fel munkáját. Kár, hogy az előírt három-négy szín helyett több van alkalmazva. Általában dicséretet érdemel.

4. „Beta.” Munkája diszkrét. Modernsége és precíz kivitele jeles szakképzettséget bizonyít. A beérkezett pályamunkák közül a kívánt czínelnek legjobban felel meg, miért is a bizottság egyhangulag az I. díjjal (30 korona) tüntette ki. Jeligés levele ifj. Aigner Antal (Buschmann-nyomda) nevét tüntette fel. — Nyomója színösszetételével igen dicséretes nyugodt hatást ért el, gyakorlott szakképzettséget bizonyít. A bizottság egyhangulag az I. díjat (20 korona) ítélte oda. A jeligés levélből Krüger Ernő (Buschmann-nyomda) neve tűnt elő.

5. a) „Modern.” Mäser-metszete törékvésre vall; de a sorok elhelyezése czimszedésnek nem alkalmas. Nyomása nem a legmegfelelőbb, bár törékvést árul el.

5. b) „Magyar.” Tekintetbe, hogy a sorokat czimszedésnek alkalmasan helyezte el, a szöveg és a keret közti kevés tér és túltengő ornamentikája miatt összbonyomása mégsem mondható sikerültnek. Nyomása elég jó.

6. „Nehéz a küzdelem.” Szédése a „Magyar Nyomdások Évkönyve” sorok kicsinységétől tekintve, helyesnek és megfelelőnek mondható. Mäser-lemezbe metszett ornamentikája túlsok és kissé el van hibázva, Kivitele kezdetleges. Narancssárga kerettel nyomott mintája megfelelő, kár, hogy a sorok nem elég élénk színezetűek.

7. „Szerény.” Magyar ornamentikája kissé stilszerűtlen, bár törékvést árul el. Nyomása tiszta, de nem elég sikerült.

8. „Törékvés.” A keret konstrukciója helytelen. A sorok kitöltése és szédése nem felel meg, bár törékvésre vall. Színezése nem érvényesül kellőképp.

9. „A munka nemesít.” A pályázati feltételek egyik főpontjára, a szedésre fektette a fősúlyt, mivel igen ügyes munkát állított elő. Kár, hogy a modern irányba a szabad irányt vette bele. Egyes sorok (Tizenkilencedik évfolyam, impresszum) kissé nagyok és a sorkitöltők zavarólag hatnak. Mivel konturos ornamentikát használt fel, dombornyomása szembeötlően nem érvényesülhet. Színezése igen szép és megfelelő, miért is a bizottság egyhangulag a mű nyomójának a II. díjat (diszoklevél) ítélte oda. A jeligés levélből Neuwald Miksa (Czettel és Deutsch) neve tűnt elő.

Bujnovszky Rezső, előadó.

Kedves köteletséginknek tartjuk e helyen is köszönetet mondani a pályázatban résztvevő összes szakértőknek, kik szakmánk iránti szeretetből, ambíciójuk által vezérelve, dicséretes és sok fáradsággal járó dolgozataikkal szakmánk fejlesztését mozdították elő.

Havi fölolvasó ülés 1903. október 26-án.

Elnök: *Morócz Jenő*, II. alelnök.

A nyári szezon után első havi ülésünk Firtinger Károly kiváló szakértésünk emlékének volt szentelve. Szép számmal megjelent tagjaink kivül lovag Falk Zsigmond udvari tanácsos úr is megtisztelte Köriinket jelenlétével. Emich Gusztáv udvari tanácsos úr levélben fejezte ki érdeklődését. Megjelent a fölolvasáson Firtinger Károly özvegye és árvája is. Molnár Mór szegárdi nyomdatulajdonos szép levélben nyilatkozott meg a kegyeletes ünnepeket illetőleg.

Elnöküld üdvözölve a megjelenteket, bevezető szavaiban röviden vázolja a nap jelentőségét, fölkéri Tanay József elnököt „Firtinger Károly emlékezete” című fölolvasásának megtartására.

A mindvégig nagy érdeklődéssel meghallgatott fölolvasás után elnök köszönetet mond a havi ülés nevében felolvasónak megható fölolvasásáért, valamint Novák László tagtársnak is, ki az adatok egy részét egybegyűjtötte.

Rövid szünet után következett a napirend második pontja, a titkári jelentés, mely a következő:

T. Tagtársak!

Az évi közgyűlés óta ma van a legelső alkalom arra, hogy a választmány működéséről jelentésemet a t. havi ülésnek bejelentsem. Első sorban bejelenthetem, hogy a számvizsgáló bizottság az 1902. évi mérleget és a pénztárt felülvizsgálta és rendben találta. A választmány elhatározta, hogy a tanoncok nyomtatványainkat 25%-kal olcsóbban kapják. Fuchs Zsigmond tagtársunk egy értékes festékgyűjteményt adományozott körüinknek, miért is egyezkötényvi köszönet szavazását indítványozom.

Tagjaink részére mérsékelt árú jegyek beszerzését ismételtlen sikerült kieszközölni.

Firtinger Károly elhunyt jeles szakértésünk emlékét megörökítendő, országos gyűjtést eszközöltünk egy sűrű föllállítására, melynek tünneplés leleplezésére az összes szakértésakat meghívtuk.

Frank Lajos tagtársunk „Idegen szavak elválasztása” czímen egy hasznos könyvet fog kibocsátani. Kérelmére a választmány 200 korona értékű megrendelést öhajít eszközölni, mihez a t. havi ülés szíves hozzájárulását kéri. A könyvet, melynek beszerzési ára 1 korona, körüink tagjai 80 fillérről szerezhetik meg.

Firtinger Károly elhunyt szakértésünk igen értékes könyvtárának egy részét a választmány 199 korona 67 fillérért megvette.

Évkönyvünk szerkesztését ismételtlen Pavlovszky J. A. I. alelnök vón szíves elvállalni. Munkálatai a rendes mederben folynak.

Az évkönyv belső czimlapja részére pályázatot hirdett körüink szakbizottsága két pályadíjjal. Összesen 9 pályamunka érkezett be. A pályamunkák felülbírlása a legközelebbi napokban történik meg. Alapszabályaink belügyminiszteri záradékkal ellátva visszaérkeztek. Ezzel kapcsolatosan házsabályainkat is módosítottuk.

Nyári mulatságunkat az idén Rákospalotán rendeztük. Első téli kedélyes estélyünket e hó 18-án tartottuk meg tagtársaink élénk részvétele mellett.

Kibocsátottunk továbbá taggyűjtő iveket igen szép eredménnyel.

Tanfolyamunkat az idén sokkal szerencsésebb alapokra sikerült helyezni. Előadásainkat az Iparművészeti Társulat helyiségében vasárnap délelőtt fél 9-től 12-ig és csütörtök este fél 8-tól 9-ig tartatjuk meg. A rajz oktatására Harsány Lajos rajztanárt sikerült megnyerni. A tanfolyamra összesen 112 hallgató iratkozott be, kik kötelezték magukat a tanfolyam előadásainak pontos látogatására.

Az első előadás e hó 18-án volt, melynek keretében Pavlovszky J. A. I. alelnök rövid bevezető szavai után Harsány Lajos rajztanár tanulós beszédében szakmánkbán a rajz fontosságát, valamint annak miként való felfogását vázolta.

A tanfolyam költségei, melyben befoglaltatik a tanár tiszteletdíja, a szolgák díja, a Mäser-lemezek költsége és egyéb előre nem látható kiadások, körülbelül 500 koronára fognak terjedni, mihez a havi ülés szíves hozzájárulását kérem.

Titkári jelentést havi ülés tudomásul vette.

A pénztári jelentés a következő:

A napirend negyedik pontja értelmében Halin Mór jelenlegi választmányi tag helyett összerühíhetlenségi eset következtében számvizsgálónak egyhangulag Szeniczei Mihály tagtársunk választott meg.

Több tárgy nem lévén, ülés vége.

Bujnovszky Rezső,
titkár.

Néhal Firtinger Károly siremlékének zárószámadása. Gyűjtő-iveken befolyt összesen 746 kor. 44 fillér. Kiadások: Gerenday-cég számlája a sűrűkért 525 60 kor., gyűjtőív kibocsátása (kihordás és portó) 670 kor., sűrűköt levelezőlapon portója 230 kor., vidéki gyűjtőknel levont és kifizetett portó 230 kor., nyomtatványszámlák (gyűjtőív, sűrűköt levelezőlaponkért és meghívókért) 44 60 kor., fényképes számlája (a sűrű felvételeért) 10 kor., temetőhely utiköltség (a sűrű föllátásához) 60 fillér = 593 korona. Maradt fölöslegül 153 kor. 44 fillér, mely összeg a Könyvnyomdások Szakköre választmányának határozata szerint boldog emlékü szakértésünk árvája részére az özvegy kezéhez lélt juttatva.

Boros Dezső, elnök.

Bozsik István, pénztáros.

Az 1903. október havi pénztári jelentés kivonata. *Bevétel:* tagdíjakból befolyt 335 korona, áthozat Julius hórlól 2541 korona 10 fillér, az október 18-iki házi estély bevételé 2230 kor., a szakirodalmi alap áthozata 120 korona 63 fillér, függő követelés 128 korona = 3147 03 korona. — *Kiadás:* Idényjegyek nyomtatása (600 pl.) 5 korona. Nyomatvány-számla (1000 boríték, 300 szavazólap, 500 befiz. lap) 17 korona. Nyugták nyomtatása (12.000 pl.) 48 kor., 1000 drb alapszabály nyom. 48 kor., Gutenberg-körnek estélyük alkalmából 10 kor., okt. 18-iki házi estély kiadása 2736 kor., alapszab. szétküldése (helyb. és vid.) 4 kor., szaktanfolyami értesítések, havi nyugták, levelezések portója 580 kor. színházjegytalványokban (befektetés) 16 kor., Firtinger siremlékére koszorú 20 kor., készpénz a hó végén 266374 korona, készpénz a szakirodalmi alapnál 15413 korona, függő követelés 128 — korona = 3147 03 kor. A Kör vagyonát képezi még: 10 darab hitelszöv. részjegy = 100 kor., 2 darab Gutenberg-részvény = 100 korona, Gutenberg-szoboralap címén 340 korona, Acs Mihály-alap címén 500 korona. — *Tagsági forgalom 1903. október hóban.* Beléptek a Körbe: Dobsa Gyula (Részv.), Breiner Adolf, Goldberger Jakab (Otthon), Piann Ede (Pallas), Smolka Szaniszló (Rigler), Morgenstern Mór (Nagy Sándor), Saller György (Hornvánszky), Gerő Lajos (Wodianer), Sonnenschein Miksa (Bp. Hirlap), Palágyi Rezső, Roth Pál (Pester Lloyd), Bruckner Kálmán (Athenaeum), Csekő Gyula (Neuwald), Káposzta Károly, Csiák Károly (Staphaneum), Rókuszt István, Weisz Béla (Patria), Sági Adolf (Franklin), Gáy Géza (Fodor, dobozgy.), Butkovszky Bertalan, Balogh József (Kramer és Erhardt). — *Törölendők hátralék miatt:* Zahmeniszky Géza (Részv.), Mannheimer Armin, Szathmáry Lajos (Rigler), Czinn Simon, Schwarcz Gábor (Pallas), Müller Vilmos (Egyetemi), Friedmann Dezső, Vészi Géza (Franklin), Mandl Emil, Nikics Gyula (isin. tart.). Október végén 501 rendes, 10 tb. = 511 tag.

A t. tagtársakat kérjük, hogy tagsági díjhátralékaikat minél előbb törleszteni sziveskedjenek, annál is inkább, mivel alapszabályaink 8. §-a értelmében *Évkönyvünket díjmentesen csak azon t. tagtársak kaphatják meg, a kik két hónál kevesebb hátralékban vannak.*

Németh Ferencz fényképész (IX., Bokréta-utca 23. sz.) a következ, igen mérsékelt árban készít fényképeket a Szakkör tagjai és családjai részére:

Vízit-fénykép...	6 db.	5 K.	12 db.	8 K.
Kis Makart	6 "	9 "	12 "	14 "
Kabinet	6 "	10 "	12 "	18 "
Makart	6 "	15 "	12 "	26 "

Megrendelés alkalmával mindig az *utolsó havi nyugtával* kell igazolni azt, hogy az illető a Szakkör tagja.

Felelős szerkesztő **Tanay József.** Főmunkatárs **Novák László.**
Kiadótulajdonos a Könyvnyomdászok Szakköre.

Fischer és Mika

Tömöntöde

ÉS MIKA

Betüöntöde

BUDAPEST, VI., RÉVAY-UTCZA 6.

A legkülönbélebb czélszerű és divatos
Könyv- és címzetükből

nagy választékot tart. — Folyton készletben tart: szerb és héber betűket, körzeteket és kizárásokat, nyomdai szerelvényeket, betűszekrényeket és állványokat, a leggyorsabban készítve és a legjobb minőségben kiállítva. — Ajánlja szabadalmazott **nyomdai vonalzó-berendezését** táblázat-szedéshez. Egy oktáv garnitúra 20 korona.

Elvállal igen jutányos áron egész nyomdai berendezéseket.

Schnellpressenfabrik Worms

Távirati cím:
Schnellpresse Worms.

Ehrenhard & Gramm, Act.-Ges.

Alapítottott
1869-ben.

WORMS. (RAJNAI
(HESSEN))

Könyvomó gyorsajtók Gyorsjáratú könyvomó sajtó B vasutas járatl s a nyomóhenger meg tolórúd kétoldalas hajtásával.

Könyvnyomó gyorsajtók

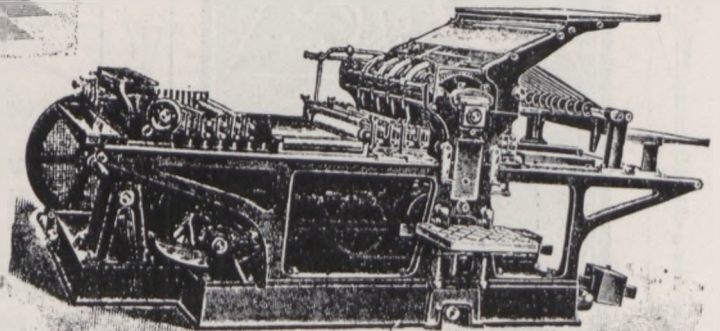
a legfinomabb autotípiák, többszínű nyomatok, akcizenciák, újságok és könyvek nyomására.

Különleges gyorsajtó C (német birodalmi szabadalom) könyvek, katalógusok és újságok legszebben való nyomtatására, vasutas járatl és hengeres festékezővel (2 vagy 4 festékező henger), a festékező szerkezet, a nyomóhenger és a tolórúd kétoldalas hajtásával.

MAGYARORSZÁGI KÉPVISELŐ:

Klein József Budapesten, VI.,
Teréz-körút 52. szám.

Teljes nyomdai berendezések előnyös feltételek mellett.

Buch-u. Steindruck-Farben-Fabrik

Gyári üzemünk felőleli valamennyi, a grafikai szakma számára szolgáló **FESTÉKEK** gyártását, elismert kiváló minőségben.

A cég minden kiállításon, melyen részt vett, ki lett tüntetve, így Párisban is 1900-ban a **grand prix-vel** és két aranyéremmel.

RAKTÁRAK AUSZTRIÁBAN
ÉS MAGYARORSZÁGBAN:

CARMINE HUGÓ

BÉCS, BUDAPEST (VI., Király-u. 26)
ÉS PRÁGA (Diltrichgasse 1968).

Alapítva 1892-ben.

BLANCO, vizit-, eljegyzési, meghívó-, esketési és menu-kártyák stb., préselt, merített, arany- vagy ezüstmetszéssel, ugyszinte fehér facettel, a legfinomabb minőségig készítettnek

OCASEK KÁROLY

fényképészeti karton-gyárában

Budapest, VI. ker., Király-utcza 26. sz.

Arany- és ezüst-nyomás.

SCHÖNTAG GYULA

szakasztalos

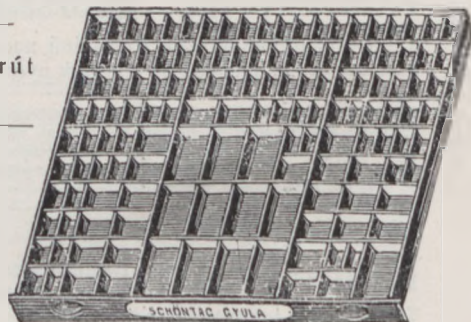
BUDAPEST

VI., Váci-körút
51. szám.

Kis antika-
szekrény 3 frt.

Nagy szekrény
4 frt.

Árjegyzék ingyen
és bérmentve.

Főraktár és iroda:

MÜLLER TESTVÉREK, Budapest, V., Sólom-utcza 13.

UNION
FOTOCZINKOGRAFIAI
MŰINTÉZET
BUDAPEST
VI. UJ-UTCA 37.
AUTOTYPYA
FOTOTYPYA
CHEMIGRAFIA
FOTOLITOGRAFIA

MINDENMŰ CLICHÉK ELKÉSZÍTÉSE
VALAMINT
KÜL- ÉS BEL FÉNYKÉPFELVÉTEL ÉPÜLETEKRŐL,
GYÁRAKRÓL, TÁRGYAKRÓL ÉS SZKÖZÖLTETIK.

TELEFON: 295.

C. Rüger

Leipzig

Rézléniagyár, bélyegző-
metszés, vésőintézet és
nyomdai kellékek gyára.

MAGYARORSZÁGI
VEZÉRKÉPVISELŐ:

KLEIN JÓZSEF

Budapest, Teréz-körút 52. sz.

Utóbbi teljes nyomdai és könyvkötészeti
berendezések szállítására is vállalkozik,
pontos teljesítést garantírozva.

Wörner J. és Társa

gépgyár és vasöntöde

== Budapesten. ==

Egyszerű gyorsajtók 2
vagy 4 festék-dörzsölő
hengerrel. Kétszint nyomó
gépek, 2 festékszerkezet-
tel, 2 vagy 4 festékdörz-
sölő hengerrel. Tégely-
nyomású gyorsajtók. ∴
Önműködő késköszörűlő
gépek. Csomagoló- és
simitó-sajtók. ∴ ∴ ∴ ∴ ∴

Körforgású =
nyomó-gépek

illusztrált művek, újságok és
könyvek egy- és többszínbeni
nyomására, o tökéletesbitett
tűlésér- és körben forgó kés-
hajtógató készülékkel. ooooo

Használt =
= gyorsajtók

alaposan kijavítva és átala-
kítva, jóállás mellett jutányos
árért eladó. oooooooooo

Papírvágó- és papírfúró-
gépek. Aranyozó-, dom-
bornyomású- és kivágó-
sajtók. ∴ Könyvnyomdai
kézisajtók. Tömöntödei
berendezések. ∴ Transz-
misszió-telepek. ∴ Hun-
gária akcidensz-gyors-
sajtók. ∴ ∴ Könyomdai
gyorsajtók. ∴ ∴ ∴ ∴ ∴

REPRODUKÁLÓ-MŰINTÉZET

PHOTO-CZINKOGRAFIA

WOLTITZ
MANFRÉD

AUTOTYPIA
PHOTOTYPIA
+ CHEMIGRAFIA
4-SZINŰ NYOMÁS
PHOTOLITOGRAFIA

TELEFON
18-99

BUDAPEST, VI. KIRÁLY UTCA 30.

BERTHOLD H.

RÉZLÉNYÁGYÁR
ÉS BETŰÖNTÖDE RÉSZV.-TÁRS.
BERLIN

Fióköntődék Szt. Pétervár, Moszkva
és Bauer & Co., Stuttgart

Ajánlja kitűnő készítményő rézléniáit, rézkereteit,
rézűrszitményeit, könyv- és czimbetűit, díszkereteit stb.

Feltűnést keltő ujdonságok
betűkben, keretekben, rézléniákban

Kizárólagos vezérképviselők
PUSZTAFI ÉS TÁRSA, BUDAPEST
V., Pannonia-utca 2b
a kik mintákkal és ajánlatokkal szolgálnak

Államilag kedvezményezett első magyar
könyv- és könyomdai festékgár

KURZWEIL JÁNOS ÉS TÁRSA

TELEFON
56-64.

47.004. és 53.406.
számú osztrák-magyar
szabadalmak.

GYÁR, IRODA ÉS RAKTÁR:

BUDAPEST
IX., Márton-utca 19.

Készít legjobb minőségű ujság-,
illusztráció-, mű-, díszmű- és
mindenféle színes és fekete fes-
tékeket, Patent gelatin-henger-
anyagot. **Szedősorzókat**, iga-
zitható fesztővel, szabad. saját
találmány. Bronzok, kenczék, ko-
romégetés.

KITŰN-
TETÉSEK:

Temesvár 1891. Philip-
pól 1892. Országos
Iparegyesület 1892.
Milleniumi kiállítás
Budapest 1896.

Párisi világkiállítás 1900: Grand Prix.

Monoline-Szedőgépek

a steyri Oesterreichische Waffenfabriks-Gesellschaft

precziós gyártmánya, a legegyszerűbb,

legolcsóbb és legtökéletesebb szedőgép.

A Monoline-gépek immár működésben állanak: Bécsben a cs. kir. udvari és államnyomdában, a császári Wiener Zeitung, a Neue Freie Presse, Fremdenblatt, Extrablatt, Steyermühle, St. Norbertus-nyomda, R. v. Waldheim cégű üzletekben; Budapesten a Pesti könyvnyomda-részvénytársaság intézetében és még egyéb városokban.

Kizárólagos gyártási engedély Ausztria, Magyarország, Szerbia, Románia és Bulgária részére

A. Marklowsky v. Pernstein, WIEN, VI., Wallgasse 26.

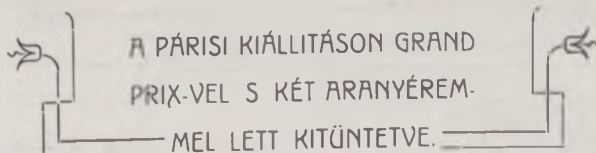
Magyarországi képviselő: Dessauer és Márkus, Budapest, VI., Lázár-utca 13.

CARMINE HUGÓ

GÉP- ÉS SZERSZÁMGYÁRA
BUDAPEST, VI., KIRÁLY-U. 26.

FŐZLET ÉS GYÁR

WIEN, VII., BURGGASSE 90.

ALAPITTATOTT 1878. TELEFON 14—16

A GRAFIKAI IPARÁGAK ÖSSZES
SZÜKSÉGLETEINEK RAKTÁRA.

NYOMDAFESTÉKEK, KENCZÉK ÉS
HENGERANYAG NAGY RAKTÁRA

KAST ÉS CHINGER

G. M. B. H. STÜTTGARTI ÉS
FEUERBACHI GYÁRAIBÓL.

KÉPVISELŐJE: KÖNIG ÉS BAUER, WÜRZBURG
HUGO KOCH, LIPCSE ○○○○
AUGUST FOMM, LIPCSE ○○○○
○○○○○○○○○○○ CZÉGEKNEK

Telefon 23—70. sz.

ELSŐ MAGYAR

Telefon 23—70. sz.

BETŰÖNTÖDE

RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

BUDAPEST, VI., Dessewffy-utca 32. szám.

Dús raktárt tart magyar, német, tót, horvát, szerb, román és
bolgár ékezetű

könyv- és címzetűkből, körzetekből, rézléniákból
és kizárásokból,

továbbá a legkülönfélébb ékítményekből és egyéb nyomdai föl-
szerelvényekből.

Egész nyomdai berendezések jutányos árban és gyorsan
foganatosíttatnak.

BÉLYEGZŐ-METSZÉS.
MECHANIKAI MŰHELY.
GALVANOPLASZTIKA.

TÖMÖNTÖDE.
ÓLOMZÁR-GYÁRTÁS.
RÉZLÉNYA-GYÁRTÁS.

!! UJDONSÁG !!

EGYETEMES TABELLA-ALAPZAT

CZETTEL és BENDT-
NER szabadalma. o

Nagy-Becserek Orcsits J. Jokly Lipó. Pleitz Fer. Pál utóda (dr. Brajter L. és Mayer R.). Seprős Valter.	Nyitra Huszár István. Iritzerezsigmond. Kapsz és Kramár Löwy Albert. Neugebauer Nándor.	Sárbogárd Spitzer Jakab	Széckelyudvarhely Recsek D. Fia. Betegh Pál.	Torda Fiüssy és Sztupjár.
Nagy-Enyed Nagyenyedi könyvnyomda és papírárnyúgy r.-t.	Ó-Becse Lévai Lajos.	Sárvár Stranz János.	Székesfehérvár Csitári G. E. Egyházm. ny. Eisler Adolf. Singer Ede. Kaufmann T. Kussovits Lajos. Számmer Imre (tulajdonos: Heckenast Kálmán). Székesfeh. és Vidéke ny.	Torna Rosenblüth Simon.
Nagy-Kálló Sarkadi József.	Ó-Kanizsa Brück P. Pál. Schwartz A.	S.-A.-Ujhely Hegyalja-könyvnyomda (tul.: Alexander Vilmos). Landesmann M. és Társa. Löwy Adolf. Pannonia-nyomda (tul.: Jurecs és Ocskay). Zemplén-nyomda (tulajd. : Ehlerth Gyula).	Szempcz Fischer Nátháné.	Török-Becse Iovanovits Gergely.
Nagy-Kanizsa Fischel Fülöp. Krausz és Farkas. Wajdics József ifj. Weisz L. és F.	Oravicza Kehrer C. Wunder Károly.	Sárospatak Ev. ref. főiskola nyomdájá.	Szentes Keeskeméti Szabó Kálmán és Vajda Ernő. Szentes és Vidéke ny. Untermüller Ernő. Vajda Bálint utóda. Vajda Ernő.	Török-Kanizsa Brück P. Pál
Nagy-Károly Róth Károly. Sarkadi Nagy Zsigmond.	Oroszáza Pless N. Veres Lajos.	Segesvár Horeth Frigyes. Jördens Testvérek. Michaelovits József.	Szent-Endre Schwarz I.	Török-Szent-Miklós Rubinstein Sándor.
Nagy-Káta Nagykátai és Monori könyvnyomda Nagy- Kátán (tul.: Molnár S.).	Orsova Handl József. Tillmann R.	Selmeczbánya Joerges A. özv.	Szent-Gothárd Wellisch Béla.	Trencsén Gansel Lipót. Skarnitzl X. Fr.
Nagy-Kikinda Gajin és Milenkovics. Kiadó társaság. Pannonia ny. Radák János.	Pacsóva Jovanovics Testvérek. Kohn Samu. Koszanics N. Wittgischlager Károly.	Sepsi-Szent-György Jókai-nyomda r.-t. Móricz István és Vajna J.	Szenicz Besző János és Társa	Túrkeve Özv. Felföldy Gy.-né.
Nagy-Körös Bazsó Lajos. Ottinger Kálmán.	Pankota Ifj. Bod József.	Sikkós Harangozó József. Minerva-nyomda (tul.: Klein Ferenc)	Szeps-Váralja Buzás Dénes.	Turóc-Szent-Márton Magyar nyomda (tulajd. : özv. Moskóczy Ferencné) Turóc-Szentmártoni nyomda r.-t.
Nagy-Lak Weisz Márk.	Pápa Goldberg Gyula. Nobel Armin. Ref. főisk. nyomda. Stern Ernő.	Somorja Goldstein József.	Szerez Schreiber Mór.	Új-Arad Mayr Lajos.
Nagy-Marton Oellis Henrik.	Pásztó Schlesinger Mihály.	Sopron Petőfi-könyvnyomda (tul.: Zsombor Óéza). Romwarter Alfréd. Röttig Gusztáv. Török és Kremszner. Zollner Dezső.	Szerencs Simon József.	Újpest Fuchs Antal és József. Krümer Alajos. Salgó és Társa. Wagner Jenő.
Nagy-Mihály Landesmann B.	Pécs Engel Izidor. Lyceumi nyomda. Pécsi irod. és könyvny. r.-t. Taizs József. Wessely és Horváth.	Sűmég Horvát Gábor.	Szilgyvárv Corvina-nyomda. Kozáry Ede.	Újvidék Fuchs Emil és Társa. Hirschenhauser Benő. Hungária-ny. (Friedmann Samu).
Nagy-Röcze Büchler Béla.	Perjámos Hungária-ny. Pirkmayer Alajos.	Szabadka Bittermann József. Braun Adolf. Kladek István és társa. Krausz és Fischer. Szabados Sándor.	Szikszó Blank Simon.	Ivkovics Öyörgy. Miletics Szvetozár. Popovics Testvérek.
Nagy-Szalonta Sichermann Mór. Reich Jakab.	Petrozsény Figuli Antal.	Szamos-Ujvár Auróra-nyomda (tulajd. : Todorán Endre). Óór. kath. egyházmegyei nyomda.	Szillágy-Cseh Berkovits R.	Ungvár Oellert Miksa. Jäger Bertalan. Lévai Mór. Székely és Illés. Unio könyvnyomda
Nagy-Szeben Drotleff József. Öüntler János. Krafft W. Reissenberger Adolf. Tipografia Archiepiscopala.	Poprád Fuchs Gyula	Szakoleza Neumann és társai.	Szillágy-Somlyó Böloni Sándor. Heimlich Weisz Katalin. Victoria-ny. (Lázár János).	Vác Kír. orsz. fegyintézet ny. Kohn Mór. Mayer Sándor.
Nagy-Szécsény Glattstein A.	Pozsony Alkalay Adolf és fia. Angermayer Károly. Éder István. Preisak Ferencz. Westung. Orenzhote ny. (tul.: Simonyi Iván). Taghíatt nyomdájá. Wigand K. F.	Szarvas Dantszay S. Kovács Károly. Sámuel Adolf.	Szill-Hadad Fein Sámuel.	Vajda-Hunyad Ideál-könyvnyomda.
Nagy-Szent-Miklós Wiener Náthán.	Pöstyén Gipsz H.	Szász-Régen Burghardt Rezső. Sehesch Károly.	Szolnok Bakos István. Fuchs Lipót é fia Fuchs Manó. Hay és Grün (Várm. ny.). Jász-Nagykún-Szolnok- megyei Lapok nyomdájá (tul.: Vezéry Ödön). Wachs Pál.	Verebély Neufeld Sándor.
Nagy-Szombat Fiebig József. Goldmann Miksa. Horowitz Adolf. Reisz L. Winter Zsigmond.	Predmér Rosenzweig H.	Szász-Sebes Stegmann János. Winkler Lajos.	Szombathely Bertalanffy József. Egyházmegyei könyvny. Gábrriel Agoston. Geist Márton. Seiler H. utóda	Versecz Glaser Sándor. Oultmann Nándor. Kehrer Lejos. Özv. Kirchner Ernőné. Veronits József.
Nagy-Szöllős Ugoecsi közp. könyvny.	Putnok Oaertner Ignác.	Szászváros Minerva-nyomda r.-t. Nulai J. Szászvárosi könyvny. r.-t.	Szilágy-Somlyó Böloni Sándor. Heimlich Weisz Katalin. Victoria-ny. (Lázár János).	Veszprém Dunántúli nyomda. Egyházmegyei könyvny. Krausz A. Fia. Népakarat nyomdájá (tul.: Takáts Sz.). Pósa Endre.
Nagy-Tapolcsány Platzko Gyula. Zhorella Gyula.	Rákospalota Deutsch Mózes. Fischer Dezső.	Szatmár Kalik és Szerémi. Kölcsény-nyomda. Morvai János. Pázmány-sajtó. Szabad Sajtó könyvny. Weinberger Testvérek.	Székelyudvarhely Recsek D. Fia. Betegh Pál.	Zala-Egerszeg Breisch Samu. Özv. Tahy Rozália és tsa. Unger Antal.
Nagyvárad Ifj. Berger Sámuel. Boross Jenő. Freund Lajos és Társa. Helyfi László. Hönig I. Láng József. Laszky Armin. Neumann Vilmos. Rákos Vilmos utóda. Sebő Izsák Imre. Sonnenfeld Adolf. Szent László-nyomda r.-t. (bérliő : Csávássy Gyula).	Rákospalota Deutsch Mózes. Fischer Dezső.	Szeged Bruckner Dezső. Czapik N. Eendrényi Imre. Eendrényi Lajos. Engel Lajos. Schulhof Károly. Traub B. és Társa. Várnay Lipót. Wesselényi Géza.	Székelyudvarhely Recsek D. Fia. Betegh Pál.	Zala-Szent-Grót Nagy Sándor.
Námesztő Schein. M.	Resicza Eisler József. Weisz Adolf.	Szeghalom Riegel Zoltán.	Székesfehérvár Csitári G. E. Egyházm. ny. Eisler Adolf. Singer Ede. Kaufmann T. Kussovits Lajos. Számmer Imre (tulajdonos: Heckenast Kálmán). Székesfeh. és Vidéke ny.	Zenta Csanád-egyházmegyei ny. Csendes Jakab. Délmagyarországi ny. sz. Gutenberg-ny. Mangold Sándor. Moravetz és Weisz. Rosenberg Lajos. Stéger Ernő utóda. Uhrmann Henrik. Union-könyvnyomda (tul. : Steiner Ferencz).
Naszód Schwartz Mór.	Rimaszombat Lévai Izsó. Náray I. A. Rábely Miklós.	Székhelyid Kohn Sámuel.	Szempcz Fischer Nátháné.	Zilah Krausz E. és társa. Seres Samu.
Német-Bogsán Rosner Adolf.	Rózsashegy Kohn A. Salva és Herle.	Szegzárd Árva J. Báter János. Lengyel Pál. Molnár Mór.	Szentes Keeskeméti Szabó Kálmán és Vajda Ernő. Szentes és Vidéke ny. Untermüller Ernő. Vajda Bálint utóda. Vajda Ernő.	Zólyom Nádossy Testvérek. Zólyom és vidéke ny.
Német-Palánka Kristófek József.	Rutka Böhm Albert.	Székely-Keresztúr Szabó Testvérek.	Szent-Endre Schwarz I.	Zombor Baits Vladimir. Bittermann Nándor és Fia. Kollár József. Obliáth Károly.
Nezsider Horváth Béla.	Salgó-Tarján Fiedler Armin. Pollacek József		Szent-Gothárd Wellisch Béla.	Zsolna Bid és Jelinek Glaser Samu. Nürnberg Armin.
Nyíregyháza Jóha Elek. Nagy M. Özv. Piringer Jánosné.			Szenicz Besző János és Társa	Zsombolya Perlstein R. Wunder Neza.
Nyírbátor Friedmann Lipót.			Szerecs Simon József.	

Könyv- és könyomdai
festékgár.

Wüste F.

Iroda és raktár:

BUDAPEST

VII., Kertész-utca 4. sz.

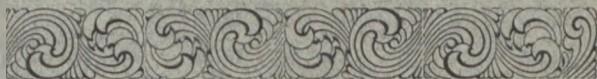
Gyárt: könyv- és könyomdák részére
való fekete és színes, valamint réz-
nyomáshoz szükséges mindennemű
és színű festékeket.

Hengeranyag- és kencze-gyár.

JULIUS MÁSER (Lipcse)
magyarországi képviselője.

A Mäser-lemezek raktára.
TELEFON 62-79.

BÖLE JÓZSEF

RSZTALOS M.

Van szerencsém tisztelettel érte-
síteni, hogy a **könyvnyomdai fel-
szerelések** készítésére berendezett
asztalos-műhelyem

aug. hó 1-től VIII., Horánszky-utca
3. szám alatt van. — Szakmámban
számos éven át szerzett tapasztala-
taimnál fogva, mindenkor főtürek-
vésem lesz t. vevőimnek mindenképen
kielégíteni. Szükség esetén kérem a
fentnevezett új czimemet használni.

Regálók s nyomdai szekrények raktáromban mindig vannak.

POLACSEK ÉS NÁDOR

GRAFIKAI SZAKÜZLETE

Budapest, IX. ker., Rákos-utca 11. szám alatt.

A grafikai iparágak összes szük-
ségleteinek raktára. Nyomda-
festékek, kenczék, hengeranyag
nagy raktára.

Tömöntöde-berendezések,
szedővasak, lyukasztó (perforáló)
gépek, formazáró készülékek
stb., stb.

Raktár használt gépekben, melyek saját műhelyünkben teljesen
rekonstruáltak. Teljes nyomdaberendezések is szállíthatnak.

KÉPVISELETEK: Berger és Wirth lipcsei festékgyár; a hirneves
Augsburgi gépgyár; Faber és Schleicher könyvnyomdai gépgyára.
Hogenfort A. gép- és szerszámgyára képviselői.

TELEFON 54-48.